

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav politologie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE
Jan Houška

Ozbrojené povstání v Cabo Delgado jako příklad nové občanské války
Armed insurgency in Cabo Delgado as an example of a new civil war

Poděkování:

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu práce PhDr. Ondřeji Slačálkovi, za pomoc při výběru tématu, za vedení práce a za cenné rady. Rovněž bych rád poděkoval svým rodičům za to, že mi byli během tvorby práce oporou.

Prohlášení o autorství práce:

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V ..... dne .....

Jan Houška

Klíčová slova: Cabo Delgado, Mosambik, Nové války, Mary Kaldor, Greed and grievance, Paul Collier, Anke Hoeffler

Abstrakt:

Práce je zaměřena na zkoumání probíhajícího konfliktu v provincii Cabo Delgado v severním Mosambiku za pomoci aplikace koncept tzv. nových válek od autorky Mary Kaldor a teorie „Greed and grievance“ dle modelu autorů Paula Colliera a Anke Hoefflera. Cílem práce je představit tento konflikt a jeho možnou teoretickou interpretaci. Text je rozdělen do tří částí. Nejdříve je popsán teoretický rámec práce věnovaný především představení myšlenek autorky Mary Kaldor a její teorie nových válek. Poté je rozveden koncept „Greed and grievance“ dle Collierova-Hoefflerova modelu. Další částí textu je pak část empirická, ve které je představen probíhající konflikt v Cabo Delgado ve třech sekcích – příčiny konfliktu, průběh konfliktu a jeho možné závěry. V této části jsou představeny teorie o možném původu hnutí. Poté následuje závěrečná analytická část, ve které jsou shromážděné informace vyhodnoceny a zpracovány.

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Teoretická část – Mary Kaldor: Koncept „nové občanské války“	2
2.1. Staré války	2
2.2. Nové války	4
2.3. Greed and grievance.....	8
3. Empirická část: Ozbrojené povstání v Cabo Delgado v Mosambiku.....	9
3.1. Počátek konfliktu	9
3.2. Teorie vzniku dle Morier – Genouda – název organizace „Al-Shaabab“	14
3.3. Teorie vzniku dle West – název organizace „Ansar al – Sunna“	16
3.4. Průběh konfliktu 2017–2022.....	17
4. Analytická část: Zkoumání povstání v Cabo Delgado optikou nových válek	22
4.1. Greed and grievance – Je povstání v Cabo Delgado občanská válka?	28
Závěr.....	31
Použitá literatura	33

1. Úvod

Práce je zaměřena na zkoumání konfliktu v oblasti Cabo Delgado v severní části Mosambické republiky. V této oblasti probíhá již od roku 2017 dodnes trvající povstání, kterému je přisuzován islamistický původ. Konflikt v oblasti, která je vnímána v rámci státu jako jedna z nejhudších, je veden mezi dvěma hlavními aktéry – mosambickou centrální vládou a povstalci, pravděpodobně z řad lokálních obyvatel provincie. Povstalce by měla vést a spojovat mezinárodní islamistická teroristická skupina, pro kterou je mediálně nejčastěji používán výraz „*Al-Shaabab*“. Její skutečný název a cíle nicméně zůstávají dlouhodobě nejasné. Bylo potvrzeno, že tato organizace je svými aktivitami napojena na hnutí Islámský stát, a pravděpodobně další islamistické fundamentalistické skupiny a organizace, ovšem není jasné, zda jde o zcela samostatnou organizaci, či odnož zahraničních teroristických skupin pouze zneužívajících nestabilní ekonomické a sociální situace v regionu.

Povstání má významný mezinárodní dopad. Vedlo nejen k intervenci několika států sousedících s Mosambikem na jeho území, ale i k najmutí žoldnéřských vojenských skupin a soukromých armád na jeho potlačení. Zároveň vyvolalo reakci i ze strany evropských států, USA a Ruska. Tento konflikt je jedním z nejvíce destabilizujících jevů v Africkém regionu a zdrojem kontinuální humanitární krize, která si již vyžádala životy několika tisíc osob a násilné přesídlení statisíců dalších.

Tato bakalářská práce zkoumá příčiny tohoto konfliktu za pomoci teorií mezinárodních vztahů, aby vytvořila jeho komplexní analýzu. Hlavní snahou práce je představit akademickou diskusi o původu hnutí, představit čtenáři jeho dosavadní průběh a vyvodit závěry o jeho možném budoucím vývoji.

Práce je rozdělena na tři hlavní části. V první je nejdříve představena tzv. teorie nových válek, vytvořená politoložkou Mary Kaldor, která je použita ke zkoumání akademického uchopení konfliktu. Tato část textu je zaměřena především na diskusi nad uchopením podstaty povstání – jde o povstání, válku či novou občanskou válku? Text představuje teorii Kaldor především z díla *New and Old Wars*, přičemž představuje teoretický základ nutný pro pochopení teorie a pro její uplatnění v práci. Kapitola dále představuje koncept „*Greed and grievance*“ od ekonomů Paula Colliera a Hoefflera sloužící k uchopení hledání příčin tohoto konfliktu.

Po teoretické části navazuje empirický úsek zaměřený na zkoumání samotného konfliktu. Ten je rozdělen do čtyř podkapitol. V první podkapitole je rozebrán počátek konfliktu, přičemž následně jsou v druhé a třetí podsekci popsány teorie jeho možného vzniku. Tato část práce se především zaměřuje na to, jaké jsou důvody povstání, kdo jsou samotní povstalci, a jaké mohou být jejich cíle. Ve čtvrté podkapitole je diskutován průběh konfliktu v letech 2018–2022 se zaměřením na jednotlivé relevantní události, útoky a aktéry.

Po empirické části navazuje analytická část rozdělená do dvou různých podkapitol. V tomto úseku práce autor diskutuje a reflektuje shromážděné informace, aby vyhodnotil možné dopady, příčiny, podoby a jednání zúčastněných aktérů za pomoci teorií prezentovaných v teoretické části. V podkapitolách této části je probíráno, zda lze konflikt v Cabo Delgado označit za způsobený na základě ekonomických problémů (*greed*), či legitimních politických požadavků (*grievance*), nebo obou. Zároveň je také uvažováno nad tím, zda lze označit konflikt za moderní válku nového typu, nebo jde o jiný fenomén, který touto teorií nelze zcela uchopit. Závěrem je pak práce reflektována jako celek a vytváří závěry z empirického, teoretického a analytického materiálu za účelem vytvořit diskusi o tomto tématu.

2. Teoretická část – Mary Kaldor: Koncept „nové občanské války“

2.1. Staré války

Teorie nových válek je postavena na odlišení soudobých probíhajících konfliktů od předcházejících „klasických“ válečných konfliktů, které Kaldor charakterizuje jako „staré“ války. Jde tedy jak o časovou, tak typovou dichotomii. Pojetí starých či klasických válek je v díle Kaldor zaměřeno na práci Carla von Clausewitze. Dle Kaldor, a přeneseně Clausewitze, lze charakterizovat válku jako „sociální aktivitu“, která je spjata s masovou mobilizací a organizací mužů (téměř výhradně) za účelem vykonání fyzického násilí.¹ Kaldor v tomto směru vychází především z Clausewitzova díla *O válce*. V tomto díle je válka definována jako: „(...) *social activity that brings together different tendencies or emotions – reason, chance and strategy, and passion that can be linked, respectively, to the state or the political leaders, the army or the generals, and the level of the people*“.² Kaldor tedy navazuje na Clausewitzovu politickou teorii a užívá ji k popisu konceptu staré války.

---

¹ KALDOR, Mary. *New and Old Wars*. Chapter 2: Old Wars, 3. Polity Press s. 15–17

² Tamtéž. Použita citace z díla CLAUSEWITZ, Carl von. *O válce*

Pojmem stará válka rozumí autorka totéž, co Clausewitz pojmem „absolutní“ válka – definitivní, teoretické zobrazení války, ve které jsou všichni aktéři zapojeni stejnou mírou participace.

Kaldor uznává, že války lze zkoumat z různých kulturně-sociálních pohledů. Pro její práci je však esenciální „evropské pojetí“ konfliktů. Na jeho základě se proto rozhoduje popsat schéma jeho teoretického vývoje. V návaznosti na Clausewitze tak definuje pět různých „starých válek“, aby odlišila zcela nový 6. typ, kterým je válka „moderní“, tedy nová. Kaldor rozlišuje u starých válek 5 definičních znaků a 5 různých časových období. Definičními znaky jsou: *typ vlády, cíle války, typ armády, technika války a ekonomika války*. Časové vymezení starých válek je stanoveno v rozpětí od 17. do pozdního 20. století.³

Evoluce starých válek začíná v 17. století společně se vznikem absolutistického systému v Evropě. Tento typ konfliktů, charakteristický pro 17. a 18. století, byl veden výhradně samostatnými státy s organizovanými armádami jako jedinými legitimními aktéry, a to bez dalších externích vlivů. Cílem válek byly poté konflikty dynastické či hraniční spory o území. Střety byly vedeny výhradně profesionálními či žoldáckými armádami, což je velkou změnu oproti minulosti, ve které se jako hlavní metoda organizace vojsk vnímalo plošné verbování limitované pro potřeby konfliktu. Vojenskou technikou bylo poté používání palných zbraní, obléhání pevností a užívání manévrování s armádami. Válečnou ekonomiku státu pokryly půjčky ze strany panovníka a zvýšené danění.⁴

V 19. století dochází k transformaci absolutistických států na národní státy, což sebou nese i proměnu války. Novým cílem války je prakticky vždy mezinárodní konflikt. Armáda je profesionální či tvořená celostátními odvody. Technikou války je používání moderních technologií jako je například telegram či vlaková doprava a rovněž masivní a rychlá mobilizace velké části obyvatelstva. Válečná ekonomika je tvořena rozšířením státní byrokracie a administrativy.⁵

V raném 20. století dochází dle Kaldor k další transformaci válek. Nyní jsou války vedeny koalicemi národních států, impérii nebo mezinárodními státy. Konflikty mají nejen národnostní, ale i ideologické příčiny. Armády jsou postaveny na masivním principu s vysokou mírou mobilizace a odvodů. Technika využívá opět nové technologie – tanky a letectvo.

---

³ KALDOR, Mary. *New and Old Wars..* Chapter 2: Old Wars, Table 2.1. s. 16

⁴ Tamtéž

⁵ Tamtéž

Ekonomika je nyní charakterizována jako „mobilizační“ – je tedy kompletně podřízena válečným účelům v případě konfliktu.⁶

Poslední fází starých válek je pozdní 20. století. V tomto případě jsou aktéry bloky států postavené na ideologii. Ta je v množství případů, či výhradně, rovněž i příčinou války. Armády jsou tvořeny na profesionálním principu a zahrnují i vědecké sekce. Technikou války je poté spoléhání se na nukleární zbraně. Ekonomika je charakterizována jako „vojensko-industriální komplex“.⁷ Tímto výrazem je myšleno, že státní ekonomika je přímo podřízena potřebám armády a vždy je upřednostňuje před ostatními zájmy obyvatelstva.

2.2. Nové války

Tzv. „nové války“ jsou časově vymezeny jako konflikty odehrávající se v 21. století a jsou úzce spojeny s procesem globalizace, který byl zahájen v 90. letech 20. století. Proces globalizace je Kaldor definován jako „intenzifikace celosvětové propojenosti v různých oblastech“.⁸

A je to právě tento proces, který způsobuje zvětšení kulturních a socioekonomických rozdílů spojených s určitými geopolitickými sektory světa, které poté dle Kaldor způsobují nové války.

Ekonomicky je globalizace spojena s transformací techno-ekonomického paradigmatu, který je postaven na organizování zásobování produktů a služeb tak, aby uspokojovaly (celosvětovou) poptávku.⁹ Dochází tedy k odstraňování významu národní úrovně ekonomik, které jsou nahrazovány nadnárodními sítěmi. Dle autorky toto má jak pozitivní, tak negativní dopad. Pozitivním dopadem můžeme chápat integraci států bývalého tzv. sovětského bloku do globálního trhu, čímž fakticky došlo k vytvoření trhu celosvětového provázaného s masivním rozvojem médií, informačních technologií a skrze ně ke zlepšení vzájemné komunikace. Negativním dopadem celého procesu se stalo výrazné vylučování jednotlivých regionů na základě kulturních a sociálních rozdílů.¹⁰ Toto odcizení následně nabírá podobu ekonomické stagnace, a společně s ní další negativní odpověď na globalizační proces – zesilování prosazování lokálních identit, které vede k určitému typu politického boje, který je označen jako *identity politics*. Tento pojem je charakterizován jako proces mobilizace postavený na etnickém, rasovém či náboženském základě za účelem získání státní moci. *Identity politics* jsou esenciálními pro vznik nových válek, tedy konfliktů, které jsou obvykle na některém z těchto základů postaveny.

---

⁶ KALDOR, Mary. *New and Old Wars..* Chapter 2: Old Wars, Table 2.1. 3. s. 16

⁷ Tamtéž

⁸ KALDOR, Mary. *New and Old Wars..*, Chapter 1: Introduction. . s. 43

⁹ Tamtéž

¹⁰ KALDOR, Mary. *New and Old Wars.* Chapter 4: The Politics of New Wars.. s. 79-81

Kaldor uvádí dva hlavní zdroje *identity politics* – zaprvé je jím reakce na ztrátu legitimacy a „bezzubost“ zavedených politických tříd, a zadruhé na „paralelní ekonomiku“ vzniklou inkluzí do globalizovaného tržního prostředí.¹¹ V prvním případě vychází především z knihy *Nations and nationalism* od Ernesta Gellnera. Kaldor využívá Gellnerův základní argument a aplikuje ho na vysvětlení reakce národní kulturní identity na rychlou industrializaci a globalizaci jako jistý způsob „vyrovnání se“ a „ubránění se“ této nové skutečnosti. Je to právě tento bod, ze kterého autorka u popisu nových válek následně vychází, aby na něm vysvětlila důvod vzniku *identity politics*.¹² Autorka uvádí, že většina nových válek je definována na etnickém základu, přičemž jako etnický základ se ovšem chápe více, než pouze genetická příslušnost k určitému etniku – existuje zde vazba na zemi a kulturu. V tomto směru uvádí příklad příslušníka chorvatského etnika, který se nemůže stát Srbem, přestože přijme pravoslaví a začne psát azbukou.

Dotyčný je již navždy odsouzen k tomu, aby byl vnímán jako příslušník chorvatského národa, který svůj národ „zradil“ a nový ho nepřijme. Pro Kaldor je nacionalismus tedy vnímán vždy jako reakce na „vnější zlo“, vůči kterému je třeba se vymezit. Uvádí příklad východní Evropy po roce 1989, kdy byl nacionalismus přirozenou reakcí na komunismus, který byl nově vnímán jako „cizí“ element implementovaný jiným národem (Rusy).

Vzestup nacionalismu v afrických zemích pak rovněž dává do kontextu s vyrovnáním se s koloniální minulostí. Uvádí, že v případě většiny afrických zemí byla v době kolonií pouze minimální etnická nacionální identita. V době pádu kolonií však nacionalismus narostl jako přirozená reakce na zaplnění ideového vakua a potřeby vymezení se vůči vlastní minulosti (kolonizace nyní může být chápána jako okupace jiným (evropským) národem).

Nacionalismus je tak vždy reakcí na ztrátu legitimacy původního uspořádání a snahu o vypořádání se s vlastní minulostí a v době neoliberální globalizace je tak konstantně přítomen, a to i v případě prakticky všech zemí světa, které jsou nyní nově propojeny.

Druhým zdrojem *identity politics* jsou poté ekonomické důvody. Autorka hovoří o nejistotě spojené s rychlou industrializací, urbanizací a paralelní ekonomikou, které spojuje především s dobou ekonomické politiky neo-liberalismu z období konce studené války.¹³

---

¹¹ KALDOR, Mary. *New and Old Wars.*, Chapter 4: The Politics of New Wars. s. 81

¹² Použita citace z: GELLNER, Ernest. *Nations and Nationalism.*

¹³ KALDOR, Mary. *New and Old Wars* , Chapter 4: The Politics of New Wars. s. 86

V tomto kontextu zmiňuje především celosvětově negativní dopady této politiky v určitých regionech – vysokou nezaměstnanost, vykořisťování zdrojů, velké příjmové rozdíly a rapidní urbanizaci. Tyto faktory jsou dle ní hlavní příčinou ekonomické migrace. Tato migrace vede ke kriminalizaci nových menšinových skupin uvnitř hostitelských států a vytváření černých a šedých ekonomik. V tomto směru tak inkluze nových subjektů do globálního tržního prostředí téměř nikdy neznamená výhradně ekonomickou prosperitu, ale zvětšení výskytu nelegálních aktivit uvnitř státem řízeného trhu. S růstem kriminality pak dochází k další korozi státních institucí a spojení kriminality se státními orgány skrze korupci, vydírání, tunelování a domácí šedou ekonomiku. Dle Kaldor se následně používá *identity politics* jako nástroj k odvrácení pozornosti od domácích ekonomických problémů kriminalizací imigrující menšiny vládnoucími politickými elitami.¹⁴

Díky tomu se tak pro nové imigrující osoby stávají záchranou sociálně-podpůrnou složkou pouze náboženské nebo humanitární organizace, což ještě zvětšuje jejich vyloučení z hostitelských státních struktur a v mnoha případech i jejich radikalizaci.

Za nejproblémovější složku označuje v tomto kontextu Kaldor mladé muže, kteří nemají zaměstnání a vazby na celospolečenskou identitu, a proto se radikalizují a realizují se skrze násilí.¹⁵ Právě tyto faktory poté dle Kaldor směřují k fenoménu nových válek.

V případě nové války v podobě občanské války jde o konflikty chápané v tom smyslu, že se odehrávají v rámci jednoho státu mezi jeho vlastními občany, ovšem mohou poměrně často zasáhnout i občany jiných států v rámci tzv. „spillover“ efektu. Výraz „Spillover efekt“ označuje pojem v teorii mezinárodních vztahů znamenající přesun občanského konfliktu z původního vnitrostátního prostoru jeho výskytu přes hranice do jiných států.¹⁶ Motivem pro tyto války je téměř vždy v kontextu nových válek chápána bezútešná ekonomická situace v daném státě, která je následně reflektována na dílčí etnické/identitární problémy.¹⁷

Oproti tzv. starým občanským válkám tak neexistují dvě dílčí ideologické frakce disponující širokou podporou, ale mnoho subjektů bez masové podpory veřejnosti, které se uchylují k chaotickému násilí. Tento koncept přichází s argumentem, že pro nové občanské války není potřeba žádného *casus belli*, a nestojí na žádném ideologickém základě.¹⁸

---

¹⁴ KALDOR, Mary. *New and Old Wars*, Chapter 4: The Politics of New Wars s. 85-87

¹⁵ Tamtéž

¹⁶ DO CÉU PINTO ARENA, Maria. *The Impact of Ethnic Groups on International Relations*. s 73

¹⁷ KALYVAS, Stathis. "New" and "Old" Civil Wars: A Valid Distinction?. s. 103

¹⁸ Tamtéž

Tento koncept byl ovšem podroben i kritice, především ohledně zpracování konceptu rabování a motivů bojujících skupin. Není totiž stále jasné, zda je rabování metodou války, nebo způsobem získávání zdrojů pro vedení války. Také se objevuje tvrzení proti tezi, že v nových válkách neexistuje nutně motiv – ten může být ve skutečnosti dotčeným skupinám pouze upírán.¹⁹

Další argumenty proti nové podobě občanské války rovněž upozorňují na to, že i ve starých (ideologicky zaměřených) válkách docházelo k masivnímu rabování, etnickým čistkám a dalším jevům vyhrazeným téměř výhradně novým válkám.²⁰ Kritici teorie nových válek upozorňují i na skutečnost, že v mnoha případech lokální rebelové mají domácí podporu, nebo mají alespoň srovnatelnou podporu, kterou měli rebelové v občanských válkách označovaných jako „staré“.²¹ Úroveň páchaného násilí mezi starými i novými válkami rovněž není příliš odlišná, stejně tak jako jeho podoba (v případě starých válek nebylo používáno pouze kontrolovaného násilí, ale rovněž chaotické násilí).²²

Při obraně své teorie nových válek Kaldor uznává, že aspekty nových válek lze najít i ve starších válkách, nicméně přesto argumentuje, že tyto války (zhruba od roku 1990) jsou odlišné a měly by se zkoumat odlišně (tedy jinou optikou než předchozí války).²³ Za nejdůležitější unikátní elementy nových válek považuje Kaldor globalizaci a technologii. Zaprvé, z hlediska vojenského se tyto války dají považovat za konflikty symetrické – všechny strany mají podobnou úroveň vojenské výbavy, a proto nemohou jednoznačně zvítězit a válka tak nepřináší definitivní a zaručené výsledky.

Zadruhé je válka neustále prezentována skrze moderní komunikační kanály a metody, které z vysoce lokalizovaného konfliktu vytváří globální problém, především v případě hrozby teroristických útoků.²⁴ Jako zcela zásadní specifikum nových válek poté zdůrazňuje *identity politics*.

Kaldor jasně odděluje koncept *identity politics* od jiných typů sociálně konstruovaných fenoménů války a vnímá jej jako základ pro její zkoumání, který má svůj význam a měl by být dále uplatňován a používán.²⁵

---

¹⁹ KALYVAS, Stathis. "New" and "Old" Civil Wars: A Valid Distinction?. s. 103

²⁰ Tamtéž s. 104

²¹ Tamtéž

²² Tamtéž

²³ KALDOR, Mary. In Defence of New Wars. s. 2-5

²⁴ Tamtéž s. 4

²⁵ Tamtéž s. 2

2.3. Greed and grievance

Teorie „Greed and grievance“ autorů Paula Colliera a Ankeho Hoefflera je postavena na zkoumání vzniků konfliktů (primárně občanských válek, ovšem fakticky jakékoli formy rebelie). Konflikty dle těchto autorů vznikají na základě dvou faktorů: „greed“ (chamtivost) a „grievance“ (stížnost).

V případě „chamtivosti“ jde o snahu zlepšit své ekonomické podmínky skrze násilí.²⁶ Rovina „stížnosti“ je zas postavena na identitárních problémech, které slouží jako *casus belli* konfliktu.²⁷

Základní linií argumentu obou autorů je, že tyto faktory jsou přítomny prakticky ve všech násilných rebeliích, a díky tomu lze argumentovat, že jsou důležitější než jiné skutečnosti při zkoumání těchto jevů (motiv, cíle). Místo těchto aspektů tak autoři používají pojmy „opportunity“ (příležitost) a „viability“ (dostupnost).²⁸ Collier a Hoeffler pracují s definicí občanské války jako „vnitrostátního konfliktu se smrtností 1000 a více osob ročně“, přičemž 5 % z těchto ztrát musí být vázáno na aktéry konfliktu (vláda, rebelské organizace).²⁹

Jako „příležitost“, nebo přímo „příležitostní podmínky“, zkoumají autoři jakékoli další faktory, které by mohly ovlivnit vznik konfliktu. Zkoumají velké množství vzorků konfliktů a dospívají k přesvědčení, že standardně dochází ke konfliktům nejčastěji v horských oblastech (25 %) s relativně vysokou populací, slabým HDP, nízkým vzděláním mužů a nízkou mírou urbanizace.³⁰ Téměř vždy je navíc přítomen etnický konflikt.

Autoři stanovují, že téměř ve všech případech se rebelské skupiny definují podle národnosti nebo náboženství a nejméně funkční rebelské armády jsou takové, které jsou sociálně diverzifikované.³¹

V případě „stížnosti“ autoři používají čtyři roviny jejího zkoumání: *etnickou a náboženskou nenávist, politickou represi, politické vyloučení a ekonomickou nerovnost*.

Autoři se snaží zkoumat etnickou a náboženskou nenávist jako fenomén, který je často vnímán jako základní příčina mnoha konfliktů. Ve své práci se snaží potvrdit či vyloučit předpoklad, že etnická a náboženská nenávist se vyskytují výhradně v etnicky a nábožensky rozdělených společnostech.

---

²⁶ COLLIER, Paul a Anke HOFFFLER. Greed and grievance in civil war s. 563-595

²⁷ Tamtéž

²⁸ Tamtéž

²⁹ Tamtéž s. 565

³⁰ Tamtéž s. 568

³¹ Tamtéž s. 568

Collier a Hoeffler však přicházejí s tezí, že fakticky nejdůležitějším důvodem etnických a náboženských konfliktů není multikulturní podoba společnosti, ale politická polarizace.³² Dále je vyjádřen argument, že čím větší a schopnější je etnická či náboženská menšina uvnitř státu, tím více roste míra jejího vykořisťování majoritní skupinou. Jako majoritní skupina je poté chápána taková skupina obyvatel, se kterou se identifikuje 45 % až 90 % obyvatelstva.³³ Další důvody zkoumání stížnosti jsou pak vždy úzce provázány s tímto původním argumentem. Politická represe a politické vyloučení přímo navazují na možnost vykořisťování minoritního etnika vládnoucím dominantním etnikem. S tím souvisí i ekonomická rovina. Autoři považují všechny tyto aspekty za nejvíce relevantní při zkoumání občanských válek a věří, že lze vytvořit metodologii, která bude schopná určit, kde pravděpodobně vznikne další konflikt.³⁴

3. Empirická část: Ozbrojené povstání v Cabo Delgado v Mosambiku

3.1. Počátek konfliktu

Cabo Delgado je nejsevernější provincií Mosambiku a hraničním přechodem se sousední Tanzanií. Má zhruba 2,3 milionu obyvatel, kteří se identifikují s kmeny Makonde, Macau a Mwani. V této oblasti se znatelné procento populace v kmenech Mwani a Makonde hlásí k muslimské víře, a ačkoliv muslimové tvoří jen menšinu obyvatel oblasti, stále jde o nejpočetnější skupinu této víry v celém státě. Cabo Delgado je tak regionem s největší islámskou menšinou v zemi i přesto, že nejde o dominantní víru v oblasti. Území je tak velmi řídké osídlenou oblastí s historií velké migrace obyvatelstva. Není tedy jasné, který z dvou hlavních kmenů (Mwani a Makonde) jej obýval dříve. Populace byla dříve rovněž obývána výraznou portugalskou menšinou a obyvateli z dalších portugalských kolonií, kteří ovšem zemi opustili ze strachu z násilí.³⁵ Mezi oběma hlavními kmeny panují etnické spory. V době války za mosambickou nezávislost v roce 1974 se kmen Mwani přidal na stranu Portugalska, kterému aktivně pomáhal proti jednotkám kmene Makonde a straně FRELIMO (vládnoucí strana v Mosambiku). Ty nicméně v této válce zvítězily a vytvořily nezávislý mosambický stát, který se tak stal vůči tomuto kmeni a portugalským obyvatelům, jakožto svým bývalým nepřátelům, na etnické úrovni hostilní.

---

³² COLLIER, Paul a Anke HOEFFLER. Greed and grievance in civil war s s. 571-572

³³ Tamtéž s. 573

³⁴ Tamtéž

³⁵ *Colonial Mozambique: Mozambique under the New State regime* [online]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Mozambique/Colonial-Mozambique>.

Cabo Delgado je rovněž jedním z nejméně rozvinutých regionů v zemi. Mosambik jako stát je navíc dle Světové banky sedmou nejchudší zemí světa. Až 60 % zdejšího obyvatelstva jsou osoby bez formálního vzdělání, a až 35 % všech zdejších dětí nenavštěvuje školy a neabsolvuje základní školní docházku. Úroveň nezaměstnanosti u mladistvých osob je zde zhruba na úrovni 88 %. Jde tedy o extrémně ekonomicky zanedbaný a stagnující region s rozšířenou chudobou a nízkou úrovní životního standardu.³⁶

I z tohoto důvodu dochází mezi jeho obyvateli k časté migraci. Region totiž nenabízí mnoho pracovních příležitostí vyjma velmi specifických činností souvisejících se zahraničním turismem, těžby dřeva, ropy, grafitu a jílu. Ve všech případech jde o velmi náročné manuální práce, které navíc často lokální obyvatelé vykonávají v rámci šedé ekonomiky bez jakékoliv právní, sociální nebo zdravotní ochrany, což vede k jejich pracovnímu zneužívání. Velká část ekonomiky regionu spočívá v přepravech těchto produktů (především dřevin) zahraničním kupcům a turismu.³⁷

Prvním incidentem spojovaným se současným ozbrojeným povstáním v Cabo Delgado byl útok 5. října 2017 na město Mocímboa de Praia na severu provincie.³⁸ Mocímboa de Praia je přístavním městem s populací přibližně 100 000 obyvatel. Z důvodu své velikosti a strategického významu je rovněž jedním z hlavních administrativních center v oblasti. Město slouží také jako hraniční přechod mezi Mosambikem a Tanzánií, a to i přesto, že neleží přímo na hranici území obou států, pouze v její blízkosti.

Tento útok je považován za první islamistický útok svého typu na mosambickém území, které do té doby oficiálně nemělo žádnou zkušenost s islamistickým terorismem.

Informace ohledně útoku se nedají označit za spolehlivé. Samotný útok byl dle některých zdrojů údajně spáchán zhruba 30 muži, kteří napadli 3 různé policejní stanice, přičemž měli zabít až 17 osob, včetně jednoho komunitního vedoucího. Dle oficiálních vyjádření však došlo ke smrti pouze dvou policistů, zabití dvou útočnicků a zabavení několika samopalů AK-47.³⁹

Útočníci měli být poté přímo obyvateli města. Tato informace může být vnímána jako spolehlivě potvrzena, neboť byli následně rozpoznáni svými sousedy a příbuznými, kteří je identifikovali pro státní autority. Tato identifikace byla posléze prezentována v médiích.

---

³⁶ MAKONYE, Felix. The Cabo Delgado Insurgency in Mozambique: Origin, Ideology, Recruitment Strategies and, Social, Political and Economic Implications for Natural Gas and Oil Exploration. s. 59

³⁷ *Criminality in Mozambique - The Organized Crime Index* [online]. Dostupné z: <https://ocindex.net/country/mozambique>.

³⁸ MORIER-GENOUD, Eric. The jihadi insurgency in Mozambique: origins, nature and beginning.s. 397

³⁹ FABRICIUS, Peter. ISS Today: Mozambique's first Islamist attacks shock the region

Někteří z místních občanů poté v lokálních médiích zmínili, že jde o členy tzv. sekty *Al-Shabaab (Mladí – pozn. autora)*, nicméně toto není jediný název, kterým je hnutí označováno. Název hnutí je dále rozebírán v navazujících částech práce.

Tato skupina útočníků poté dle těchto lokálních obyvatel vystupujících v médiích měla vlastnit mešitu přímo ve městě, a to ve čtvrti Nanduadua. Rovněž měli členové této organizace usilovat o vybudování další mešity, rovněž v této čtvrti. Tato informace však byla opakovaně vyvracena místními městskými policejními složkami, které oficiálně uváděly, že ve městě žádná takováto organizace nepůsobí.⁴⁰ Přesto si však tato informace udržela svou legitimitu ve veřejném prostoru. Skupina, která by mohla být touto samou skupinou (ovšem také nemusela), se střetává se státními ozbrojenci rovněž 21. října 2017 ve vesnici Maluku přibližně 30 kilometrů od Mocímboa da Praia. Tento útok skončil kompletním opuštěním vesnice ze strany lokálních obyvatel, ovšem nejsou známy žádné oficiální oběti. Zřejmě se tak podařilo obyvatelům volně utéct a evakuovat se, nebo byli útočníky nenásilně propuštěni.⁴¹

O den později, 22. října, dochází k přestřelce zřejmě s identickou skupinou v blízkosti staveniště zahraniční korporace Anadarko Petroleum Corporation. Střelba probíhala mezi obyvateli z řad lokálních obyvatel a zaměstnanci této společnosti zaměřujícími se na extrakci zemního plynu z oblasti. Tato společnost následně kompletně evakovala svůj personál z mosambického území.⁴²

Cabo Delgado je jedním z hlavních nalezišť ropy v tuzemsku i ve světě. I proto je lukrativním územím pro několik lokálních i zahraničních korporací. Ačkoliv je Mosambik jedním z nejchudších států Afriky, a až 73 % procent jeho obyvatel nemá přístup například k elektřině či jiným základním komoditám, jsou na území státu umístěny hned tři největší plynovodné a ropovodní projekty na celém kontinentu. Tyto projekty jsou: plynovod Anadarko Petroleum Project (přejmenován na Mozambique LNG Project)⁴³ v hodnotě 20 miliard dolarů, Coral FLNG Project (vlastněný společnostmi ENI a ExxonMobil) v hodnotě 4,7 miliard dolarů a projekt Rovuma LNG (vlastněný rovněž společnostmi ENI a ExxonMobil a China National Petroleum Corporation) v hodnotě 30 miliard dolarů.

---

⁴⁰ MORIER-GENOUD, Eric. The jihadi insurgency in Mozambique: origins, nature and beginning. s. 398

⁴¹ FABRICIUS, Peter. ISS Today: Mozambique's first Islamist attacks shock the region

⁴² Tamtéž

⁴³ Poznámka autora

Celkově do těchto projektů investovaly tyto společnosti: Anadarko, Exxon, Eni, BP, Total, Shell, dále soukromé a veřejné společnosti z Jihoafrické republiky, Itálie, Japonska, Číny a Nizozemí. Poté americká US-Export and Import bank, BNP Paribas, Credit Agricole a několik čínských společností.⁴⁴

Ačkoliv jde o mimořádně nákladné projekty, které by se daly chápat jako zahraniční investice, tyto projekty nevytváří žádná pracovní místa, poškozují lokální půdu a vedou k vystěhování několika vesnic v oblasti bez jakékoliv náhrady na kompenzaci. Toto vše je možné v souvislosti s lobbyingem společností vůči mosambické vládě. Smyslem ekonomických aktivit těchto korporací je pouze extrahovat ropu a zemní plyn z oblasti, nezávisle na potřebách místních obyvatel a ekologické toleranci. To vytváří animozitu mezi těmito společnostmi a lokální populací vedoucí až k uplatnění soukromých armád těmito korporacemi na obranu jejich ropovodních zařízení ve strachu z jejich poškozování.

Veškeré mosambické zdroje jsou rovněž vyváženy do Evropy a Číny, kde jsou dále užívány. Žádný ze zdrojů extrahovaných v oblasti tak nesměruje do mosambických zásob.⁴⁵

V červenci 2017 dochází k odhalení rozsáhlé korupce uvnitř mosambické vlády, která bez svolení parlamentu tajně napůjčovala až 2 miliardy dolarů (1/3 celého státního rozpočtu) za účelem „obranu pobřeží“ a financování „rybářských projektů“, čímž strhla ohromnou ekonomickou krizi, vyvolávající až 40% inflaci.⁴⁶ K útokům tak dochází relativně krátce po těchto událostech, a jsou zaměřeny téměř výhradně buď nadnárodními korporacím nebo proti příslušníkům vlády.

To odpovídá rozhovorům, které média provádí s lokálními obyvateli – ti zmiňují, že členové útočnických skupin na ně nijak nezaútočili, když zjistili, že jednají pouze s obyčejnými obyvateli. Je tedy relevantní předpokládat, že představitelé státu pravděpodobně manipulovali s informacemi, aby zakryli vážnost situace. Ačkoliv se v lokálních médiích objevily zmínky o této organizaci, která je běžně mediálně označovaná jako islamistická sekta, zástupci mosambické vlády tento narativ nejdříve nepodporují. A to i přesto, že se v televizních rozhovorech několik nižších státních úředníků vyjádřilo ve smyslu, že by to tak mohlo být, neboť tuto možnost nelze jednoznačně vyloučit.

---

⁴⁴ The impacts of the LNG industry in Cabo Delgado, Mozambique. Dostupné z: https://www.banktrack.org/download/the_impacts_of_the_lng_industry_in_cabo_delgado_mozambique/impacts_of_lng_in_mozambique_by_ja.pdf.

⁴⁵ Tamtéž

⁴⁶ PATEL, Alisha. Mozambique's debt scandal: Impunity is the catch of the day.

Jen pár dní po tomto teroristickém útoku ovšem policejní složky vypálily mešitu ve čtvrti Nanduadua bez oficiálního vysvětlení. Spekuluje se, že to však byla právě tato mešita, kde se měli členové útočnické organizace scházet.⁴⁷

V médiích se objevují i rozhovory s lokálními občany, kteří opět zmiňují, že se setkali s útočníky, kteří se o ně nezajímali a vysvětlili jim, že napadají jen státní a korporátní instituce.⁴⁸ Nicméně přesto nyní hlavním mediálním konsenzem je, že útočníci jsou islamistickou sektou, která uznává vlastní výklad Koránu a islámského náboženství, zcela odlišný od existujícího dělení šíité/sunnité. V mosambických médiích a zdrojích se objevují poměrně jasné definice požadavků a charakteristik členů této islamistické sekty. Charakteristiky příslušníků jsou popsány tak, že sympatizanti této organizace odmítají, aby děti chodily do státních škol, ženy musí nosit burku zahrnující celé tělo a muži mají (téměř výhradně) vyholenou hlavu zakrytou šátkem a vždy vousy a nůž. Držení nože je poté v islámské terminologii chápáno jako znamení džihádu. Muži musí rovněž nosit zkrácené kalhoty.

Členové se musí modlit odlišným způsobem, než je mezi muslimy běžné – překřičují ruce při modlitebním aktu, nosí boty do mešity a modlí se jen třikrát denně, namísto obvyklých pěti modliteb denně. Zároveň odmítají nosit pokrývku hlavy označovanou jako *kufi*. Jejich ženy rovněž nesmí vykonávat *jakoukoliv* práci, kromě práce uvnitř domu. Tento výklad je chápán též jako v rozporu s oficiální implementací Koránu v oblasti. Sekta má označovat všechny státní i další struktury za „*kafir*“ (nevěřící) a odmítá s nimi jakkoliv interagovat. V případě, že se s nimi členové sekty setkají, musí proti nim uplatnit veřejnou ostrakizaci. Dle autora Moriera-Genouda byla sekta projednávána hlavními muslimskými vůdci ve státě na Islámské Konferenci v Nampule, která se konala již 10. až 13. listopadu 2017.

Tito vůdci, především členové Islámské mosambické rady (CISLAMO), tedy oficiální státní instituce zodpovídající za správu islámu v oblasti, měli řešit sektu jako součást svého programu. Nezahrnuli jí ovšem do skupiny „šíitských muslimů“, kteří jsou vnímáni jako problematictí hned ve třech oblastech – Zambezie, Nampula a Cabo Delgado. Dle této organizace se tak skupina povstalců měla vyskytovat pouze v Cabo Delgado a nebýt součástí žádných států doposud rozeznaných potencionálně problematických sil.⁴⁹ Tento výklad byl uplatněn především proto, že není jasné, kde tato skupina vznikla, jaký používá název, a jaké jsou její skutečné hodnoty. To je představeno v navazující části práce.

---

⁴⁷ MORIER-GENOUD, Eric. The jihadi insurgency in Mozambique: origins, nature and beginning .s. 398

⁴⁸ Tamtéž

⁴⁹ Tamtéž s. 400

3.2. Teorie vzniku dle Morier – Genouda – název organizace „Al-Shaabab“

Dle autora Morier-Genouda je organizace povstalců nazývána Al-Shaabab. Ještě před jejím vznikem však měla existovat skupina věřících prokazatelně působící v oblasti Balama již v roce 2007. Tento kolektiv mohl nicméně začít svou činnost i jinde a dříve. Morier-Genoud zmiňuje, že dle svědků obdobná sekta v regionu Cabo Delgado existovala již v letech 1989-90 v oblasti Nangade. V tomto případě se věřící označovali za následovníky proroka Moiseše a vizuálně vypadali téměř identicky jako členové skupiny povstalců z roku 2017. I tehdy šlo především o sektu mladých osob, ovšem zvláštností je, že jejich členové měli rovněž chodit s holí a modlit se společně se ženami.⁵⁰ Jednalo se tedy o organizaci s jinými znaky, než jaké používají povstalci v roce 2017, ovšem s viditelnými podobnostmi. Příslušníci této víry měli být údajně v roce 1990 rozeznáni státními autoritami, které si „s některými příslušníky sekty promluvily a jiné zatklly“, což vedlo k rozpadu sekty.⁵¹

Existuje tedy předpoklad, že potomci, příbuzní, nebo dokonce ty samé osoby, pokračují v jedné tradici a následují stejné náboženství. Ovšem neexistuje proto žádný validní důkaz. Dá se nicméně minimálně předpokládat, že tato organizace je buďto za a) velmi stará, nebo za b) nová, ale inspirovaná širší historií islamistického hnutí v oblasti.

Potvrzení existence sekty v roce 2007 je spojováno s osobou jménem Sualehe Rafayel, což měl být člen kmene Makua, který emigroval do sousední Tanzanie. Následně se v dospělosti měl vrátit do své rodné vesnice Nhacole, kde se stal součástí lokální Wahhabistické církve. S tou se ovšem názorově nepohodl a označil mnoho jejích praktik za *haram* (nepřípustné dle striktního výkladu Koránu).⁵²

Přesto se poté pokusil několik věřících této sekty přesvědčit o správnosti svého výkladu, a dokonce v této věci oslovil i další mešity v oblasti. Rovněž požádal státní instituce o autorizaci vlastní náboženské organizace 3. května 2007. Ty mu však neudělily potřebné povolení. Rafayel se tak dostal do konfliktu jak s wahhabisty, tak s ostatními muslimy, tak se státní organizací CISLAMO. Na protest proti nim se tedy rozhodl postavit vlastní mešitu a založit svou vlastní církev. V této církvi poté měla platit podobná pravidla, jaká dodržují rebelové v oblasti Cabo Delgado v roce 2017. A to podobný styl oblékání žen i mužů a odmítání pokrývky hlavy *kufi*. Zvláštností byla nutnost odmítání mytí na konci modlitby.⁵³

---

⁵⁰ MORIER-GENOUD, Eric. The jihadi insurgency in Mozambique: origins, nature and beginning s.401

⁵¹ Tamtéž

⁵² Tamtéž

⁵³ Tamtéž s.402

Rafayel se pokoušel opakovaně jednat se zástupci státní instituce CISLAMO a osobně se s nimi prokazatelně sešel 16. května 2010. Následně byl ovšem s několika svými následovníky zatčen. 21. března 2011 státní prokurátor jednal se Rafayelem a dalšími vězňenými o možnosti propuštění, pakliže již nebudou kázat „o tom, že děti nesmí chodit do státních škol“. Následně Rafayel odchází do Tanzanie, ovšem zanedlouho se pravděpodobně vrací zpět do Mosambiku.⁵⁴

V letech 2013–2014 se objevuje podobná sekta ve městě Chiure, kterou vede muž jménem Abdul Carimo. Ten prohlašoval, že byl k jejímu vytvoření inspirován „šejkem z Mocímboa da Praia“⁵⁵, není ale jasné, kdo je touto osobou. Je nicméně možné, že se může jednat o výše zmíněného Sualehe Rafayela. Ačkoliv Rafayel neměl žádné vazby na toto město, jde o město, které je hraničním přechodem s Tanzanií, tedy státem, do kterého emigroval. Rovněž jsou oba členy stejného etnického kmene Makua. Nicméně nelze zcela jednoznačně určit, zda je skutečně Rafayel touto osobou, a pravděpodobně proto nikdy nebudou potřebné důkazy.

Carimo se rozhodl přestavět svůj vlastní dům na mešitu poté, co se nepohodl se členy své místní mešity ve městě. Postupně se k němu připojilo několik dalších osob, které kolem lokace jeho domu ve čtvrti Namuita vytvořily celé „útočiště“, včetně několika domů a vlastní školy. Posléze jeho následovníci vybudovali i další mešitu. Ostatní muslimové v regionu však vůči této skupině začali být velmi nepřátelští a snažili se, aby zde ukončila svou činnost.

Dne 4. října 2015 se členové Carimovy skupiny dostávají do konfliktu se státními autoritami kvůli oslavám „Dne míru“ oslavujícím konec občanské války. Rozhodnou se proti nim uspořádat proti-demonstraci, ve kterém označovaly samotné oslavy za porušení muslimské víry.

Jen o měsíc později se pak příslušníci Carimova kruhu dostali do rvačky s jinými muslimy v sousední čtvrti Ancuabe, přičemž tento incident skončil smrtí jednoho z účastníků. Všichni, kteří se podíleli na této potyčce, jsou následně zatčeni policií. Uvěznění věřících z Carimovy organizace vede k eskalaci situace. Další příslušníci jeho útočiště ozbrojení mačetami a noži začnou demonstrovat před policejní stanicí za propuštění svých bližních. To vede k tomu, že je jejich útočiště nechráněno, čehož využijí ostatní obyvatelé města Chiure a vypálí jejich mešitu.

---

⁵⁴ MORIER-GENOUD, Eric. The jihadi insurgency in Mozambique: origins, nature and beginning s. 402

⁵⁵ Tamtéž

Na základě této události poté dochází k dalším střetům s policií. V průběhu těchto konfliktů na policii neznámý útočník z davu hodil mačetu, na což policejní složky odpověděly střelbou do přítomných demonstrantů. Abdul Carima, jakožto vůdce skupiny, byl postřelen s vážnými následky a musel být převezen do nemocnice. 21 osob účastnících se tohoto incidentu bylo zatčeno a ve zrychleném soudním procesu odsouzeno do vězení na 15 měsíců. Samotný Carima přežil svá zranění a uprchl z nemocnice hned, jakmile mu to zdraví dovolilo. Byl nicméně znovu chycen policií a zemřel ve vězení v roce 2018.⁵⁶ Tato skupina tak byla zcela zlikvidována a fakticky přestala existovat.

Dle Genouda zřejmě pohrobci této sekty, nebo sekty Rafayela, vytvořili nástupnickou organizaci, která je identifikována jako Al-Shabaab. V roce 2016 (tedy rok po násilném potlačení Carimovy organizace) měla sekta dle CISLAMO působit ve čtyřech oblastech Cabo Delgado – Palma, Nangade, Mocimboa da Praia a Montepuez, přičemž její přítomnost byla zachycena také v Chiure, Ancuabe, (Abdul Carima) a v Balamě, odkud byla násilně vyhnána.⁵⁷

3.3. Teorie vzniku dle West – název organizace „Ansar al – Sunna“

Dle analytičky Sunguty West je výraz „Al-Shaabaab“ nesprávný, protože nejde o výraz, kterým by se skupina sama označovala, ale o přejatý výraz postavený na základě podobnosti se somálskou odnoží organizace Al-Káida stejného názvu.⁵⁸ Autorka rovněž nesouhlasí s Morier-Genoudovým výkladem, neboť uvádí, že samotná skupina se nazývá „*Ansar al-Sunna*“ (*Podporovatelé tradice – pozn. autora*). Všichni její zakládající členové nejsou poté původně Mosambičané, ale následovníci keňského kazatele Abouda Roga Mohammeda, který byl zastřelen keňským vojskem v roce 2012.⁵⁹

Na základě zásahu keňské vlády proti své původní organizaci museli pak tito lidé uprchnout ze země do sousední Tanzanie, kde se usídlili ve městě Kibiti. Zde však nenalezli potřebnou podporu pro své aktivity, a tak se přesídlili jižněji do Cabo Delgado, kvůli vhodnějším podmínkám tamních obyvatel pro ideologickou indoktrinaci.⁶⁰ Dle této autorky poté navíc byl již první incident této skupiny znatelně brutálnější, než je tradiční výklad původně uvedený v této práci. West uvádí, že v říjnu 2017 byly napadeny policejní stanice ve městě Mocimboa de Praia, přičemž se skupině podařilo zabít 2 policisty a vyrabovat všechny stanice, díky čemuž získala přístup k modernímu vybavení včetně útočných pušek. S tímto

---

⁵⁶ MORIER-GENOUD, Eric. The jihadi insurgency in Mozambique: origins, nature and beginning., s.402

⁵⁷ Tamt.

⁵⁸ WEST, Sunguta. Ansar al-Sunna: A new militant islamist group emerges in Mozambique. s. 5.

⁵⁹ Tamt.

⁶⁰ Tamt.

vybavením následně na chvíli ovládla město, než se policii podařilo tuto skupinu vytlačit. Při následné policejní protiakci mělo poté zemřít až 10 příslušníků Ansar al-Sunnah.⁶¹ Toto všechno bylo tedy pravděpodobně cenzurováno mosambickou vládou, pokud události skutečně proběhly tímto způsobem.

Členové organizace by měli být navíc dle West velmi vzdělání – většina z jejího vedení má být tvořena osobami, které absolvovaly vzdělání v Saudské Arábii, Súdánu a dalších arabských státech v rámci vládních vzdělávacích programů. Toto je tedy zcela proti předpokladu, že hlavními sympatizanty hnutí jsou lokální chudí nevzdělaní mladí muži, ale naopak to vytváří dojem, že hnutí je vedeno kompetentními vzdělanými osobami z vyšších vrstev.

Hlavní část financování povstalců má poté být tvořena na základě pašování a přeprave drog, především pak heroinu a luxusního dřeva do zemí v Asii (Vietnam, Čína) nebo v Africe (Tanzanie). Hnutí má poté obdržovat citelné finanční částky od zahraničních sympatizantů skrze internetové platby. West je rovněž přesvědčena, že skupina je napojena na širší síť fundamentalistických skupin, která operuje v oblasti Keni, Somálska a Tanzanie. Příslušníci Ansar Al-Sunnah posléze v těchto státech, především Somálsku absolvují tréninky a vzdělání od zavedených teroristických skupin. Toto vzdělání pak mají poskytovat bývalí vojenští a policejní příslušníci, kteří dezertovali a přidali se k této fundamentalistické teroristické síti, která pravděpodobně má své kořeny v Al-Káidě.⁶²

Na rozdíl od předchozí teorie tak West předpokládá, že je tato organizace mnohem rozsáhlejší a fakticky mezinárodní. Navíc má jít o skupinu se zcela mimostátním původem, nosící jiné označení, která pouze využila neutěšené situace ve státě ke svým vlastním aktivitám.

3.4. Průběh konfliktu 2017–2022

V době od prvního incidentu v říjnu 2017 do prosince stejného roku dochází k mnoha drobným střetům a bojůvkám mezi vzbouřenci v oblasti Cabo Delgado. Většina z nich není oficiálně nijak nahlášena a prezentována médiu kvůli zákazu přítomnosti novinářů zahraničních médií v oblasti, který je vydán mosambickou vládou.⁶³ Prokazatelně však dochází minimálně ke třem velkým teroristickým útokům, které vedou k vyhlášení vojenské intervence mosambické vlády v oblasti. Krátce po vyhlášení intervence mosambická vojska napadla útokem ze tří stran, tedy pozemní artilérií, bombardováním ze vzduchu a ostřelováním z námořních plavidel, vesnici Mitumbate, kterou označila za hlavní sídlo vzbouřenců.

---

⁶¹ WEST, Sunguta. Ansar al-Sunna: A new militant islamist group emerges in Mozambique. s. 6

⁶² Tamtéž

⁶³ MATSINHE, David a Estacio VALOI. The genesis of insurgency in northern Mozambique. s. 6

Tento útok následně způsobil smrt minimálně 50 civilistů, včetně žen a dětí, a vysoké počty zraněných. Žádnou z těchto informací centrální vláda Mosambiku nikdy oficiálně nezveřejnila.⁶⁴ Pravděpodobně v návaznosti na tento incident dochází 16. prosince 2017 k přepadení vojenské kolony mosambické armády vzbouřenci s nejasným počtem mrtvých na mosambické straně. Jednoznačně však dochází ke smrti jednoho z armádních důstojníků, který je zastřelen a rozsekán mačetami.⁶⁵

Velká míra brutality, doposud u vzbouřenců netypická, navíc na vysokém armádním představiteli, dle autora práce koresponduje s tím, že útok velmi pravděpodobně mohl být odplatou za vypálení vesnice jen o několik dní dříve. Důležité je rovněž zmínit, že krátce před útokem bylo vyhlášeno, že vláda promine všem vzbouřencům, kteří se vzdají, jakýkoliv trest.⁶⁶ Přesto se žádný ze vzbouřenců, alespoň dle oficiálních záznamů, nevzdal. To svědčí o vysoké míře ideové motivace a o nedůvěře k mosambickému státu a armádě. Na základě těchto incidentů je v oblasti Cabo Delgado ještě navýšena vojenská přítomnost, včetně přítomnosti speciálních jednotek. Rovněž dochází ke zpřísnění zákazu informací v regionu, vzhledem k zavedení stanného práva a jednání vládních složek. Dle Davida Matsinhe existuje odhad, který říká, že v oblasti Cabo Delgado zhruba dvě třetiny vozidel slouží vojenským účelům nebo jsou přímo vojenskými vozidly, což svědčí o masivní převaze armádních složek vůči lokální populaci již tak relativně řídké osídlené oblasti.⁶⁷

Humanitární organizace, jakými jsou například *National Human Rights Commission (CNDH)* a *Human Rights Watch*, označily situaci za nezpochybnitelnou krizi lidských práv a obvinily státní vládu a její složky z porušování základních práv a svobod, a to skrze mučení a veřejné popravy bez soudů. *Human Rights Watch* vydává rovněž stanovisko, ve kterém popisuje svědectví bývalých vězňů z oblasti, kteří uvádějí, že příslušníci státní armády zcela běžně střílí své vězně v lesích. Činí to poté záměrně mimo pozornost běžných obyvatel obce, přičemž těla zajatců pohřbívají do neoznačených masových hrobů. Vzhledem k omezeným informacím z oblasti pak není znám vývoj událostí až do roku 2018, kdy obyvatelé lokálních vesnic začali sami od sebe bojovat jak se vzbouřenci, tak s vládními složkami.⁶⁸

---

⁶⁴ MATSINHE, David a Estacio VALOI. The genesis of insurgency in northern Mozambique, s.6

⁶⁵ Tamtéž

⁶⁶ Tamtéž

⁶⁷ Tamtéž

⁶⁸ Tamtéž

Matsinhe zmiňuje příklad vesnice Quinto Congresso, ve které lokální obyvatelé bojovali se vzbouřenci, kteří zabili dva vesničany a vypálili 17 domů. Podobně tomu bylo v oblasti Lilongo, ve které obyvatelé pěti různých vesnic vytvořili „družiny“ na lov rebelů.

Tyto družiny údajně zabily dvě osoby v regionu a pobořili 17 různých domů, které měly patřit lidem, kteří jsou příbuzní extremistů jako odvetu za předchozí útok. Jedna z obětí tohoto incidentu, muž jménem Fazil Chungu, byl zabit s velkou mírou brutality – jeho ruka byla přinesena do vesnice, ve které žila jeho rodina a vystavena před jejím domem.⁶⁹ V návaznosti na tyto události se tedy mění i taktika povstalců, jejichž brutalita se stupňuje.

Nově rebelové napadají i civilní vozidla a vykonávají násilné popravy civilistů skrze usekávání hlav a končetin. Počty povstalců se i přes zásahy mosambického státu pouze zvyšují. Objevují se mezi nimi již prokazatelně i osoby z různých dalších států – Tanzanie, Konga, Somálska a Ugandy. Lokální média si povšimnou této zajímavosti především u vzbouřenců, kteří jsou zajatí vládou a jsou postaveni před soud – ze 189 z nich tvoří 30 Tanzánci a 3 Somálci. Mosambická a tanzanská policie tak 16. ledna 2018 uzavírají dohodu o vzájemné pomoci při boji v pohraničí.⁷⁰ Tanzanská policie vystoupila s prohlášením o extremistických aktivitách na svém vlastním území. Dle jejího vyjádření má jít především o oblasti Ikwiriri a Kibiti, ve kterých provedla policie masivní razie. Tyto razie pak mohly vést k tomu, že vzbouřenci prchli přes hranice do Mosambiku.⁷¹

Toto koresponduje s teorií analytičky West o původu hnutí, neboť město Kibiti mělo být hlavním sídlem organizace povstalců předtím, než přišli do Mosambiku a hnutí má mít mezinárodní podobu. Je tedy možné, že nejde o dvě různá hnutí, ale jednu skupinu s členy kontinuálně operujícími na obou stranách státní hranice.

28. ledna 2018 se objevuje video v arabštině i portugalštině, jehož cílem je vysvětlit obyvatelům Mosambiku cíle a hodnoty povstalců. Na tomto videu muži v civilním oblečení přesvědčují diváky, aby se přidali na stranu bojovníků v Cabo Delgado a pomohli jim zavést v Mosambiku konzervativní náboženské právo.⁷² Žádné další video, ve kterém by vysvětlovala své motivy, se tato organizace nepokusila vytvořit.

---

⁶⁹ MATSINHE, David a Estacio VALOI. The genesis of insurgency in northern Mozambique, s. 7

⁷⁰ Tamtéž s. 10

⁷¹ Tamtéž s. 11

⁷² SAMBO, Emilio. PRM desconhece suposto grupo terrorista fixado em Cabo Delgado e que apela para violência através de vídeo nas redes sociais.

O zhruba tři měsíce později, 16. dubna 2018, se v jihoafrických médiích objevuje zpráva, že mezi vzbouřenci v oblasti Cabo Delgado jsou přítomni i zástupci organizace Islámského státu. To mosambická vláda opět kategoricky odmítla s odůvodněním, že jde o spekulace. Africká unie ovšem následně potvrdila přítomnost této organizace v oblasti. Cílem Islámského státu má poté být snaha o vytvoření „Islámské střední Afriky“.⁷³

Z těchto informací se dá tedy vyvodit, že Islámský stát skutečně započal svou přítomnost v tomto konfliktu pravděpodobně někdy během počátku roku 2018. Autor považuje za důležité si povšimnout paralely se zvýšením brutality vzbouřenců během této doby a jejich novými komunikačními metodami – používání videí k prezentaci vlastních myšlenek – jako zásadních faktorů pro potvrzení minimálně zvýšení vlivu Islámského státu na rebelskou organizaci v oblasti a zároveň jako možnou anti-tezi k názoru, že hnutí již předtím mělo nějaký mezinárodní teroristický základ. Pakliže příslušníci al-Shaabab mají skutečně napojení na několik dalších islamistických fundamentalistických skupin v dalších regionech, zřejmě nepřímo vedených organizací Al-Káida, je překvapující, že nepoužívali doposud média ke komunikaci své náboženské ideologie. Tím spíše, že hlavní motivací této organizace měla být dle teorie West co největší indoktrinace osob v regionu. Zdá se tedy, že teprve s příchodem organizace Islámský stát povstalci obdrželi potřebný impuls k tomu, aby své myšlenky komunikovali pomocí moderních technologií a více používali taktiky podobné jiným teroristickým organizacím.

Dalším příkladem navýšení této brutality (oproti dřívějším útokům v masivní míře) je poprava 10 osob, včetně dětí, 27. května 2018 ve vesnici Monjane v regionu Palma.⁷⁴

Na základě možného vlivu ISIS ambasáda Spojených států vydala doporučení pro všechny své občany a personál v oblasti k tomu, aby ji z důvodu rostoucího bezpečnostního rizika opustili.⁷⁵

Spor probíhá až do dubna 2019 opět pouze v podobě dílčích lokálních konfliktů mezi vládními složkami a ozbrojenci, přičemž dvě osoby jsou zatčeny a obviněny z vedení povstalců. Boje v regionu jsou poté zcela přerušeny hurikánem Kenneth, který zasáhne 25. dubna 2019 pobřeží Mosambiku a způsobí v oblasti Cabo Delgado masivní škody.

---

⁷³ AU confirms ISIS infiltration in East Africa. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20180524111901/https://www.independent.co.ug/au-confirms-isis-infiltration-in-east-africa/>.

⁷⁴ Mozambique 'jihadists behead' villagers. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-africa-44289512>.

⁷⁵ STERLING, Joe. *US Embassy warns of 'imminent attacks'* [online]

Vzbuřenci nicméně opět pokračují ve svých útocích již v květnu, a naopak využívají chaosu vzniklého hurikánem k tomu, aby rozšířili sféru svého vlivu. Rovněž jsou znovu, ve dvou systematických útocích, napadeny ropné stanice společnosti Anadarko Petroleum.⁷⁶ V tomto případě se tedy zdá, že motivace rebelských útočníků pro tyto útoky není ideologická, ale ryze ekonomická, rozšířením svého vlivu dostává organizace potřebné zdroje pro své fungování. V případě útoků na tuto ropnou společnost pak může jít o zboží, které následně přeprodává a pašuje dále. Stanice ropné společnosti hlídané soukromými vojsky mohou disponovat velkým množstvím ekonomických zdrojů. Může ovšem rovněž jít o snahu navrátit se k původním více politickým kořenům hnutí a snahu rehabilitovat se v očích veřejnosti – nicméně v tomto případě tedy neúspěšnou.

Vláda Mosambiku, neschopná doposud získat území pod kontrolu, uzavírá v říjnu 2019 kontrakt s Ruskou federací na nákup zbraní a vojenské techniky včetně dvou Mi-17 vrtulníků.⁷⁷ Tato smlouva navazuje na dohodu obou zemí o přátelství a technické kooperaci z roku 2017 a historicky dobrou spolupráci obou států z doby spojenectví vlády FRELIMO se Sovětským svazem. Rusko se dlouhodobě profiluje jako klíčový strategický partner mosambického státu na mezinárodní scéně a jeho zapojení do řešení této krize se jeví jako přímý a logický krok.

S novou vojenskou technikou, a za podpory ruských žoldáků včetně tzv. Wagnerovy skupiny, mosambické ozbrojené složky začaly masivní protiofenzívu proti vzbuřencům.⁷⁸ Ty se podařilo z mnoha oblastí Cabo Delgado zcela vytlačit, přičemž v jiných oblastech se rebelové skryli uvnitř lesů nebo mezi lidmi. A tak dochází následně k mnoha přepadům mosambických sil i ruských žoldáků, vedoucím k několika úmrtím.

Členům Al-Shaabab se dokonce podaří obsadit největší město v oblasti Mocímboa da Praia 23. března 2019, ovšem pouze na jeden den. Město znovu dobyjí 27. června téhož roku, přičemž jej udrží tři dny, a poté 11. srpna, tentokrát již bez odezvy ze strany armády mosambické vlády jej zcela získají pod svou kontrolu.⁷⁹

Mosambická vláda na základě úspěchů vzbuřenců žádá o pomoc Evropskou unii (26. září 2019).⁸⁰

---

⁷⁶ NHAMIRRE, Joaquim. Mozambique islamists step up attacks after cyclone.

⁷⁷ Russian military hardware delivered to Mozambique. Dostupné z:

<https://www.defencenweb.co.za/featured/russian-military-hardware-delivered-to-mozambique/>.

⁷⁸ MAWAR, Paula a Omardine OMAR. "War 'declared'": Report on latest military operations in Mocimboa da Praia and Macomia – Carta

⁷⁹ HARRING, Andrew. Mocimboa da Praia: Key Mozambique port 'seized by IS'.

⁸⁰ HANLON, Joseph. Southern Africa: Mozambique Asks EU for Military Help.

Příčemž následně USA spustily diplomatický tlak na sousední Zimbabwe, aby jej dotlačily k vojenské kooperaci s Mosambikem v rámci pacifikace povstalců.⁸¹ Evropská unie souhlasí s humanitární a jinou pomocí mosambickému státu, ovšem s výhradami vůči aktivitám jeho armády, která dle jejího vyjádření spoluvytváří humanitární krizi.

Rovněž se vymezuje vůči alternativnímu využívání svých peněžních darů, které mají být určeny především na řešení této krize a ke zlepšení životní situace obyvatel postižených konfliktem ve prospěch vlády.⁸²

Sousední Tanzanie a Malawi se do konfliktu zapojí také, v rámci společné snahy o pacifikaci vzbouřenců v regionu. Spojené státy poskytují na výcvik mosambické armády jednotky zelených baretů. V témže roce se do potlačování povstání zapojují i rwandské jednotky.⁸³ Konflikt je dodnes přetrvávající a nevyřešený, se širokým mezinárodním dopadem, především v rámci zhoršení bezpečnostní situace v jihovýchodním africkém regionu.

4. Analytická část: Zkoumání povstání v Cabo Delgado optikou nových válek
Konflikt v oblasti Cabo Delgado je de iure veden pouze mezi dvěma stranami. Prvním z hlavních aktérů je mosambická centrální vláda. Tato vláda je oficiálně vládou demokratickou. Mosambik disponuje vlastní ústavou.⁸⁴ Je akademicky definován jako semi-prezidentská reprezentativní demokratická republika, ve které exekutivní moc vykonává vláda v čele s prezidentem republiky. Legislativní moc poté vykonává parlament (Sněm republiky – *Assembly of the Republic*).⁸⁵

Systém je však spíše než ústavou definován stanovami z *Římských mírových protokolů*, které ukončily občanskou válku ve státě 4. října 1992. Tyto dokumenty stanovují, že obě strany do té doby trvající občanské války – tedy FRELIMO (*Frente de Libertação de Moçambique* – Osvobozenecká fronta Mosambiku – strana hlásící se ke komunistické ideologii se stalinistickým výkladem) a RENAMO (*Resistência Nacional Moçambicana* – Národní odpor Mosambiku - krajně pravicová anti-komunistická junta tvořená armádou) uzavírají mír a souhlasí s transformací státu na demokratickou republiku se sebou jako hlavní politickou silou, soupeřící ve svobodných volbách.⁸⁶

---

⁸¹ LATHAM, Brian. Zimbabwe Asked by U.S. to Help Fight Militants in Mozambique.

⁸² CORCORAN, Bill. EU agrees to help Mozambique tackle Islamist insurgency.

⁸³ In Mozambique, Kagame says Rwandan troops' work not over. Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/news/2021/9/24/in-mozambique-kagame-says-rwandan-troops-presence-to-continue>.

⁸⁴ *CONSTITUTION OF THE REPUBLIC OF MOZAMBIQUE*. Dostupné z: https://cdn.accf-francophonie.org/2019/03/mozambique_const-en.pdf.

⁸⁵ NETO, Octavio a Marina LOBO. Between Constitutional Diffusion and Local Politics: Semi-Presidentialism in Portuguese-Speaking Countries.

⁸⁶ MANNING, Carrie. *The Politics of Peace in Mozambique: Post-conflict Democratization*.

Ačkoliv se obě uskupení v průběhu času relativně dobře veřejně transformovala na politické strany (FRELIMO na sociální demokracii, RENAMO na umírněnou pravici) a v mosambické politice se postupně vytvořily i další politické strany, volby jsou kontinuálně vyhrávány stranou FRELIMO. Situace je vnímána se zhoršující se tendencí,⁸⁷ přičemž vládnoucí Osvobozenická fronta je obviňována nejdříve z manipulování s výsledky voleb, a později ze zadržování mediálních informací. K těmto obviněním lze přidat i nařčení z cenzury a potlačování lidských práv v rámci likvidace vzbouřenců v oblasti Cabo Delgado.

V čele této vlády stojí prezident Filipe Nyusi, kandidát FRELIMO, vládnoucí v zemi nepřetržitě od roku 2015. Volby v roce 2014 a 2019, ve kterých zvítězil, byly dle mezinárodních pozorovacích misí Evropské unie, britského Commonwealthu a USA zmanipulovány⁸⁸, přičemž mělo docházet k atentátům na opoziční představitele, jejich vydírání a manipulaci s hlasy.

Ústavní soud v Mosambiku sice rozhodl, že volby byly férové a svobodné, ovšem jeho rozhodnutí může být vnímáno velmi snadno jako zmanipulované, vzhledem k vlivu prezidenta Nyusiho na tento soud.

Nyusi byl během své vlády opakovaně obviňován z korupce, zneužití moci a vraždění svých politických oponentů a novinářů.⁸⁹ Nyusi byl rovněž obviněn z toho, že za jeho působení v Mosambiku dochází ke vzniku tzv. eskader smrti loajálních k prezidentovi, které aktivně likvidují prezidentovy nepřátele.⁹⁰

Nezávislá organizace *Afrobarometr* vytvořila sedm různých sociologických průzkumů o úrovni demokracie, vlády a kvality života v afrických zemích mezi lety 1999–2018, přičemž byl v této studii zahrnut i Mosambik. Ten byl zkoumán v letech 2002, 2005, 2008, 2012 a 2015, přičemž byla studie prováděna mezi 2400 Mosambičany.⁹¹ Můžeme tak tento analytický materiál použít ke zhodnocení kvality vládnoucího režimu a jeho představitelů v regionu, ale i obecně kvality života v tomto státě.

---

⁸⁷ FARIA, Julia. Democracy index in Mozambique 2010-2020.

⁸⁸ MOZAMBIQUE: *Presidential, National and Provincial Assembly Elections: Reports of the Commonwealth Observer Group*. Dostupné z: https://production-new-commonwealth-files.s3.eu-west-2.amazonaws.com/migrated/inline/Mozambique%202019%20COG%20Report_0.pdf.

⁸⁹ CAMILLO, Emmanuel. Mozambican journalist, known for crime reporting, killed.

⁹⁰ SALEM, Solomon a Miguel RAMOS. Killings in Mozambique Target Lawyers, Judges.

⁹¹ JACOBS, David a Thomas ISBELL. In Mozambique, strong regional differences mark fear of extremist and election violence. s. 1

Tato studie odhalila, že zhruba třetina obyvatel Mosambiku se obává násilného útoku ze strany extremistů, nicméně další dvě třetiny se obávají násilí během politických událostí nebo veřejných demonstrací. Každý desátý člověk má poté s takovýmto násilím osobní zkušenost.⁹²

Ačkoliv téměř polovina (46 %) obyvatel státu podporuje kroky vlády proti extremistům na severu země, především pak ti s vyšším vzděláním a lepším životním zázemím, téměř 38 % obyvatel naopak kroky vlády kritizuje. V samotné oblasti Cabo Delgado je nespokojenost s kroky vlády k řešení krize téměř 60 %.⁹³

Z toho se dá vyvodit, že v samotné oblasti vláda skutečně nemá vysokou legitimitu. Má jí nicméně pravděpodobně v rámci zbytku státu. Především pak v dalších oblastech, které s Cabo Delgado sousedí, a jsou obývány bohatšími a vzdělanějšími Mosambičany. Těmito územími jsou především pak největší Zambezie a Nampula, jejichž obyvatelé se extremistů obávají více než obyvatelé samotného Cabo Delgado, a to i přes to, že s nimi nemají žádnou nebo velmi malou osobní zkušenost. Například v oblasti Nampula mělo s extremisty osobní zkušenost jen 1 % obyvatel, přičemž se jich aktivně obávalo až 40 %.⁹⁴

60 % obyvatel se pak obává nějaké úrovně zastrasování během voleb, přičemž 33 % se jí obává velice a 27 % mírně. 5 % obyvatel se pak k věci vyjádřilo tak, že neví. Pouze 35 % obyvatel tak vnímá demokratické volby a instituce v Mosambiku jako jednoznačně zcela legitimní a nevyužívající zastrasování v rámci své politické praxe.⁹⁵ Tento strach je největší mezi obyvateli bez vzdělání a žijícími v chudobě a mezi lidmi do 35 let. Také mezi podporovateli opozičního uskupení RENAMO.⁹⁶ Relevantní je rovněž údaj, že mosambické ozbrojené složky zaznamenaly velký nárůst v důvěře (z 50 na 68 %) v době zásahu proti extremistům v oblasti Cabo Delgado, ovšem každý pátý obyvatel Mosambiku ve studii uvedl, že se armáda nechová dobře k vlastním občanům.⁹⁷ V samotném místě konfliktu pak spokojenost se zásahem armády vnímá jen 22 % obyvatel. Armáda má navíc podporu především u vzdělané a starší generace.⁹⁸ Tedy skupiny obyvatel, která je nejméně podobná obyvatelům Cabo Delgado.

---

⁹² JACOBS, David a Thomas ISBELL. In Mozambique, strong regional differences mark fear of extremist and election violence. s. 2

⁹³ Tamtéž

⁹⁴ Tamtéž s. 4

⁹⁵ Tamtéž s. 5

⁹⁶ Tamtéž s. 6

⁹⁷ Tamtéž s. 10

⁹⁸ Tamtéž s. 11

Prezident Nyusi nemusí být obyvatelstvem vnímán jako suverénní aktér i proto, že byl v Londýně odsouzen za to, že poskytl kontrakt na 90 000 školních lavic společnosti, která je z 50 % vlastněná jeho vlastní dcerou.⁹⁹ Dále proto, že přijal 2 miliony dolarů jako úplatek za krytí nelegálních aktivit a půjček uvnitř státních firem, včetně kontraktů ropných společností, což způsobilo masivní ekonomickou krizi zmiňovanou výše v této práci.¹⁰⁰

Během Nyusiho působení dochází k výraznému zhoršení ekonomické situace ve státě – počet chudých se zvedl o zhruba milion osob jenom během let 2015–2018, přičemž tvoří dvě třetiny z celého obyvatelstva Mosambiku.¹⁰¹ Nyusi je navíc aktivním členem kmenem Makonde, tedy odlišného etnika, než ke kterému se většinově hlásí povstalci.

Mosambická vláda je aktivně podporována globálními státními i nestátními aktéry. Využívá svých peněžních zdrojů k financování vlastní armády, placení žoldáckých skupin a soukromých armád ke zjednání pořádku v oblasti.

Z těchto skupin v regionu Cabo Delgado prokazatelně působí ruská Wagnerova skupina, africká Dyck Advisory Group, čínská Frontier Services Group a mnoho dalších.¹⁰² Co se následně týče státních aktérů, je v řešení problému podporována britskými SAS,¹⁰³ portugalskými commandos¹⁰⁴ a zelenými barety z armády USA,¹⁰⁵ které pomáhají s výcvikem státní armády. Jinak je podporována Ruskem, Evropskou unií, Ugandou a Čínou. Vojensky navíc podporuje mosambickou vládu armáda sousední Rwandy, Tanzanie a Botswany.

Vyjma vojenské podpory mosambická vláda obdrží zahraniční kapitál v podobě investic, který ovšem nesměruje do rozvoje oblasti, ale do udržení své vojenské přítomnosti. Toto lze obecně vnímat jako problematické vzhledem k neutěšitelné ekonomické situaci v regionu. Ta je navíc podmíněná zhoršeným bezpečnostním konfliktem, a také přírodní katastrofou v podobě hurikánu.

Dalším problémem je humanitární krize odsouzená mnoha lidskoprávními organizacemi.¹⁰⁶

---

⁹⁹ DE SILVA, Romeu. *CIP: Conflitos de interesse na compra de carteiras escolares pelo Estado* [online].

¹⁰⁰ SHIPLEY, Thomas. Grand corruption and the SDGs: The visible costs of Mozambique's hidden debts scandal.

¹⁰¹ EGGER, Eva-Maria. . Evolution of multidimensional poverty in crisis-ridden Mozambique.

¹⁰² FELLER, Gordon. An overview of foreign security involvement in Mozambique.

¹⁰³ FLANAGAN, Jane. SAS joins hunt for missing British contractor Phil Mawer after Mozambique attack.

¹⁰⁴ Portugal to send troops to Mozambique after brazen Palma attack by Islamic insurgents. Dostupné z: <https://www.france24.com/en/africa/20210330-portugal-to-send-troops-to-mozambique-after-brazen-palma-attack-by-islamic-insurgents>.

¹⁰⁵ FABRICIUS, Peter. US military joins the fight against Isis in Mozambique.

¹⁰⁶ CASOLA, Camillo a Alessio IOCCHI. *The "Faceless Evildoers" of Cabo Delgado: an Islamist Insurgency in Mozambique?: Escalation of violence* [online].

Obecně tedy lze konflikt zdánlivě označit zcela jednoznačně za globální už jen z toho důvodu, že tolik externích aktérů zasahuje do sporu na základě oficiální žádosti legitimních státních představitelů a má zájem na bezpečnosti v regionu. Tento zájem vychází jak z ideových základů (globální boj proti islámskému terorismu), tak z ekonomických důvodů (snaha o ochranu ropných zdrojů).

Proti centrální vládě poté vystupují vzbouřenci, jejichž identita je i po 5 letech konfliktu stále spíše nejasná. Jejich počty se odhadují na maximálně 1200 osob v roce 2022, což svědčí o relativně velkém úspěchu státních ozbrojených složek proti těmto rebelům a relativně malé podpoře u místních obyvatel.¹⁰⁷ Jak již bylo navíc uvedeno, svou brutalitou si povstalci lokální obyvatele odradili, a ti aktivně bojují proti nim. Pro povstalce se používá několik různých názvů, které korespondují s jinými mezinárodními teroristickými organizacemi. Povstalci navíc používají metody jiných fundamentalistických skupin.

Al-Shaabab si snaží naklonit obyvatele Mosambiku na svou stranu s pomocí videoklipů, kázání a relativně mírného chování v určitých případech (cílení na státní aparát a soukromé společnosti), ovšem bez většího úspěchu. Nicméně není jasné, zda skutečně všichni místní obyvatelé jsou proti vzbouřencům či proti nim vystupují na základě tlaku státních složek. Vzbouřenci jsou nejčastěji označováni termínem Al-Shaabab, ale užívají se pro ně i odlišná jména, jako například výše zmíněná Anshar al-Sunnah, či Swahili Sunnah.

Obě jména (Al-Shaabab i Anshar al-Sunnah) korespondují se jmény zahraničních teroristických fundamentalistických skupin, přičemž obě tyto skupiny působí v Somálsku.

Dle dostupných informací je známo, že tato skupina hlásá islám odlišný od hlavního proudu islámu spojovaného se státem a jeho organizací CISLAMO. Povstalci opakovaně vystupovali proti státu, jeho legitimitě, a proti zahraničním ropným korporacím. Mají/měli nějakou podobu komunikace/podpory Islámského státu a pravděpodobně jsou od něj financováni, nebo jsou financováni sympatizanty a organizovaným zločinem podobně jako ISIS. Od jeho členů zřejmě také obdrželi výcvik a pravděpodobně i jinou vojenskou podporu. Většinou jde o mladé nezaměstnané muže primárně se identifikující s kmeny Mwani a Makua. Víme však, že mezi nimi jsou i zástupci jiných národů – Somálci a Tanzánci, což opět svědčí o relativně nejasné rovině vztahu vzbouřenců k etnickým problémům.

---

¹⁰⁷ *Twenty-ninth report of the Analytical Support and Sanctions Monitoring Team submitted pursuant to resolution 2368 (2017) concerning ISIL (Da'esh), Al-Qaida and associated individuals and entities.* Dostupné z: https://nordicmonitor.com/wp-content/uploads/2022/02/UNSC_report_al_Qaeda_ISIS.pdf.

A dá se navíc předpokládat, že alespoň část povstalců tvoří majetnější osoby se vyšším vzděláním, tudíž nelze plošně předpokládat jejich třídní vymezení na „chudé a nezaměstnané“.

Kmen Mwani sice má historicky konflikty s kmenem Makonde,¹⁰⁸ tedy kmenem vládnoucím v mosambickém státě, což by mohlo podtrhnout etnickou rovinu konfliktu, ale vzhledem k tomu, že se na stranu vzbouřenců přidávají i další etnika, včetně právě kmene Makonde (ovšem z Tanzanie) nebo dominantního Makua, se tato rovina nezdá být pro vzbouřence ve skutečnosti příliš důležitá. Mnohem více relevantním spojujícím prvkem se pro ně zdá být individuální forma islámu kritická vůči státní vládě a lokálním islámským organizacím. Tato náboženská nauka je navíc výrazně konzervativnější (a tedy reaktivnější) než státem podporované varianty islámu, a proto je jimi aktivně odsuzována jako nežádoucí.

V obou případech – Tanzanie i Mosambiku – je islám tolerován, ale zastává oproti členům Al-Shabaab velmi mírnou interpretaci. V tanzanském státě je běžné, že se obě náboženství (islám i křesťanství) respektují a interpretace islámu je velmi moderní – ženy například nemusí ani chodit zahaleny burkou, pouze šátkem odhalujícím obličej.

Podobnou rovinu hlásá mosambickým státem podporovaná muslimská organizace CISLAMO, která nedbá na doslovnou interpretaci islámu vzhledem k tomu, že její mateřská organizace se staví spíše kriticky k náboženství jako celku (vládnoucí strana FRELIMO odkazující se na reformní komunismus). Motivací pro vzbouřence tak skutečně může být tato „reaktivní“, více doslovná interpretace islámu. Tento aspekt by tedy naplňoval předpoklad mobilizace na náboženském základě.

Nesmírně důležitým aspektem je ovšem bezútěšná ekonomická situace v regionu. Oblast Cabo Delgado tvoří populace zhruba 2 320 261¹⁰⁹ osob, přičemž z těchto osob většina žije na velmi nízké životní úrovni. Pevnou střechu nad hlavou mělo v oblasti – dle dat z roku 2008 – pouze 11 % obyvatel.¹¹⁰ Region je tedy spojen s masivním nedostatkem jistot ohledně bydlení, s kterými souvisí vzdělání a zaměstnání. Ačkoliv jde o relativně zastaralou informaci, ekonomická situace se v zemi nezlepšila, a naopak se dlouhodobě zhoršuje. A to i kvůli vládním zásahům. Vláda FRELIMO umožnila masivní zneužívání ropných zdrojů v oblasti zahraničním kapitálem a administrativa prezidenta Nyusiho byla přímo zodpovědná za spuštění masivní inflace, která v oblasti s nízkou nezaměstnaností musela logicky vyvolat zvýšenou kriminalitu.

---

¹⁰⁸ SANTOS, Ana. *Resistance and Collaboration: Conflicting Memories of the Liberation Struggle (1964–1974) in Northern Mozambique*.

¹⁰⁹ MOZAMBIQUE: *Provinces: The population of the provinces of Mozambique according to census results*. [online]. Dostupné z: <https://www.citypopulation.de/en/mozambique/cities/>.

¹¹⁰ RICH, Vincent. *Carving a Life: The Political Economy of Woodcarver Livelihoods in Cabo Delgado, Northern Mozambique*. s. 126

Ekonomické důvody se tedy jeví být hlavním, nebo minimálně druhotně hlavním, motivátorem vzbuřenců proto, aby vykonávali svou činnost. Je více než pravděpodobné, že vzhledem k nedostatku informací budou obyčejní bandité/zloději, kteří kradou kvůli bezútěšné situaci v regionu, označeni rovněž za povstalce.

4.1. Greed and grievance – Je povstání v Cabo Delgado občanská válka?

Jako občanskou válku definují autoři teorie Greed and grievance takový konflikt, ve kterém je smrtnost větší než 1000 osob ročně, s 5% hranicí počtu zúčastněných pro obě strany.¹¹¹ Toto číslo konflikt v Cabo Delgado s počtem více jak 3500 tisíce mrtvých v letech 2017–2022¹¹² splňuje, ovšem spíše hraničně. Dalšími požadavky těchto autorů pro chápání konfliktu jsou nejčastěji a) horská oblast, b) vysoká populace, c) nízké HDP, d) nízké vzdělání a e) nízká míra urbanizace. Cabo Delgado je tvořeno téměř výhradně nížinami vzhledem ke své blízkosti k moři¹¹³ a jeho populace (2,3 milionů) je v rámci celého Mosambiku spíše nižší průměr (nejpočetnějšími oblastmi jsou Zambezia a Nampula s 5 a 6 miliony obyvatel).¹¹⁴

Oblast Cabo Delgado měla relativně dobrý přístup k alespoň základnímu vzdělání pro děti, které bylo cílem politiky vládních představitelů, nicméně vlivem krize byl tento přístup narušen.¹¹⁵

Přesto však nelze říct, že by v Mosambiku byla nízká snaha vlády o dostupnost vzdělání – více než 15 % státního rozpočtu je alokováno na vzdělání a vláda učinila potřebné kroky k tomu, aby byly školy ihned otevřeny poté, co byla situace dostatečně bezpečná.¹¹⁶ Přesto je však celostátní úroveň vzdělání spíše nízká. Region má také velmi slabou míru urbanizace a s ní spojený nedostatek pracovních míst. Většina obyvatel žije ve vesnicích s nedostatkem infrastruktury (elektřina, plyn, pevné domy) a vlivem konfliktu se navíc museli často přemísťovat či prchat z větších měst do jiných oblastí Mosambiku nebo do zahraničí. Z těchto faktů se dá vyvodit, že vzhledem k jejich bezútěšné ekonomické situaci se lokální obyvatelé věnují kriminálním aktivitám.

---

¹¹¹ COLLIER, Paul a Anke HOEFFLER. Greed and grievance in civil war. s. 568.

¹¹² AZARRAH, Karim. Growing terrorism in Mozambique, with suspected links to ISIS, wreaking havoc with no end in sight.

¹¹³ Vlastní výzkum.

¹¹⁴ MOZAMBIQUE: Provinces: The population of the provinces of Mozambique according to census results. [online]. Dostupné z: <https://www.citypopulation.de/en/mozambique/cities/>.

¹¹⁵ Schools Re-open In Cabo Delgado Of Mozambique After Years. Dostupné z: <https://taarifa.rw/schools-re-open-in-cabo-delgado-of-mozambique-after-years/>.

¹¹⁶ Education situation in Mozambique [online]. Dostupné z: <https://www.unicef.org/mozambique/en/education>.

Těmi je především pak přepadávání, ale také prodej heroinu, obchodu s lidmi, obchodu s dalšími drogami jako je marihuana a opiáty, obchodu se zbraněmi, a především nelegální těžbě dřeva k pašování do Číny a Evropy.¹¹⁷ Toto vše může snadno splňovat kategorii, kterou autoři Collier a Hoeffler označují jako „greed“, neboli chamtivost. Jako motivace povstalců by se tak mohla jevit snaha o ekonomické zlepšení své vlastní situace pomocí násilí a zločinného jednání.

V případě grievance, specificky kmen Mwani nemá žádné politické zastoupení v mosambickém politickém prostředí, a je tedy politicky vyloučen. Rovněž jeho obyvatelé jsou chudší než zbytek kmene Makonde a zažívá od nich (mosambických ozbrojených složek) aktivní represe.¹¹⁸ Represe rovněž vnímá i relativně velká část mosambické populace, jak bylo uvedeno výše v této práci. Mosambická vláda poté nedisponuje velkou demokratickou legitimitou a dá se označit za autoritářský režim. Tyto faktory by měly být ve prospěch přístupu grievance. Pakliže vycházíme z předpokladu, že povstání bylo formováno za účelem politického boje proti vládnoucím elitám. Ovšem vzhledem k tomu, že se nezdá, že mají vzbouřenci větší podporu mezi obyvateli v oblasti se jako jejich motivace zdá skutečně být snaha primárně zlepšit svou vlastní ekonomickou situaci. Jejich motivací ovšem může být zrovna tak ideologický fanatismus několika vybraných jedinců, vedoucích válku všemi způsoby a za jakoukoliv cenu.

Hlavním problémem v této rovině je, že o povstalcích víme příliš málo, a proto nám tato teorie nemůže pomoci ve správném zařazení jejich motivací. I proto se tedy nedá říci, že jde o klasickou „občanskou válku“, alespoň v jejím tradičním chápání.

4.2. Povstání v Cabo Delgado – nová válka?

Základním argumentem pro vnímání konfliktů jako tzv. nových válek je jejich globální význam. Povstání v Cabo Delgado má však relativně malou mezinárodní pozornost. Mosambická vláda sice je v konfliktu podporována několika zahraničními státy a korporacemi i žoldáckými skupinami, ale vzhledem k aktivní cenzuře informací o konfliktu se zdá, že většina světa vlastně neví, proč vzbouřenci bojují a kdo vůbec jsou. I u informací tak jednoznačných, jako je název vzbouřenecké skupiny, panuje nejistota.

---

¹¹⁷ *Criminality in Mozambique - The Organized Crime Index* [online]. Dostupné z: <https://ocindex.net/country/mozambique>.

¹¹⁸ MATSINHE, David a Estacio VALOI. The genesis of insurgency in northern Mozambique s. 7

Toto je velmi rozdílné od jiných sporů, které Mary Kaldor uvádí jako příklady tzv. nových válek – ať už jde o konflikty, jakými byla válka v Jugoslávii či válka v Afghánistánu.¹¹⁹ V těchto konfliktech byly obě strany výrazně mediálně zastoupeny a prezentovány už jen proto, aby byl nepřítel jednoznačně označen a odsouzen. Tyto války měly velkou mediální pozornost a globální veřejnost měla proto aktivní přístup k informacím o vysoce lokalizovaném konfliktu, který tak dostával globální rozměr. I proto rovněž vytvářela tlak na své politické zástupce k jednání – jev, který v Mosambiku není téměř přítomen – zjevně díky rozsahu cenzury ze strany tamní vlády. Vzbouřenci nemají z ekonomických důvodů možnost používat moderní globální technologie a je tedy velmi snadné je cenzurovat. Pouhých 11 % obyvatel Cabo Delgado disponuje mobilním telefonem¹²⁰ a vláda prezidenta Nyubi aktivně demonstrovala, že bude bránit novinářům v přístupu do oblasti a přístupu k informacím.

Politické elity v oblasti bezesporu mají velmi nízkou legitimitu, kterou musí opakovaně vynucovat násilím. Vláda prezidenta Nyubiho nemůže mít respekt u obyvatel této provincie, protože a) jsou jiného etnika, které není reprezentováno, b) jsou jiného vyznání, než je majoritní vyznání, c) jednáním jeho vlády byli fakticky ekonomicky poškozeni, d) vláda přišla k moci nelegitimním způsobem (zmanipulované volby) a drží se u ní nelegitimním způsobem (násilím). Přesto se však nezdá, že by vzbouřenci měli podporu u místních obyvatel a byli vůbec schopni vládě Mosambiku více konkurovat – obvykle používají jako zbraně mačety či jiné sečné zbraně, a jen zřídka komplexnější střelné zbraně jako samopaly a pistole.

Rebelové nemají vrtulníky, obrněná vozidla, taktické vybavení ani žádné technologické předměty, kterými oficiální armáda disponuje.

Mezi vládou a vzbouřenci tak panuje obrovská vojenská nesymetričnost, kterou ovšem kompenzuje schopnost vzbouřenců se dobře skrývat mezi lokální populací.

I oni si – zjevně z důvodu ztráty legitimacy – na obyvatelích oblasti vynucují svou vůli násilím mnohdy brutálních rozměrů (uřezáváním hlav, rukou, zabíjením dětí). Hlavními aktéry vzbouřenců jsou však skutečně zdá se mladí nezaměstnaní muži, kteří jsou mobilizováni na alespoň teoretickém náboženském základě – hlásí se totiž ke specifické formě islámu. Konflikt se navíc přemístil i do ostatních států v rámci tzv. spillover efektu – vláda Tanzanie prokazatelně oznámila, že i na jejím území působí vzbouřenci a vzbouřenci prokázali své vazby na organizaci Islámský stát. I to bylo motivací pro externí zásahy ze strany jiných států.

---

¹¹⁹ KALDOR, Mary. *New and Old Wars*, Chapter 7. The New Wars in Iraq and Afghanistan, 3. Polity Press s. 151–185

¹²⁰ RICH, Vincent. *Carving a Life: The Political Economy of Woodcarver Livelihoods in Cabo Delgado, Northern Mozambique* s. 126

Závěr

Konflikt v Cabo Delgado může být chápán jako tzv. nová občanská válka postavená na základech principu „greed“, tedy jako válka vzniklá kvůli bezútěšným ekonomickým problémům v oblasti. Vzhledem k zásahům lokální vlády však nelze v konfliktu dospět k relevantním a jasným závěrům a definicím. Není jasné, zda vzbouřenci nejsou pouze záměrně označováni za rabující bandity a teroristy mosambickou centrální vládou kvůli její mediální a vojenské převaze. Konflikt se zdá být postaven na ekonomických a náboženských problémech v regionu bez etnických rozměrů. Nicméně nejde o jedinou oblast s těmito problémy uvnitř státu, a v dalších regionech panuje relativně vysoká stabilita. Region také nesplňuje všechny definice vhodného prostředí pro konflikt. Severní region v Mosambiku patří k bohatším ve státě, a například školství či bezpečnost byly v Cabo Delgado spíše na dobré úrovni oproti zbytku země, zejména na jihu. Zároveň nejde o region s příliš vysokou populací.

Veřejnost tak nemůže vědět, zda vzbouřenci nemají či neměli ideologii spočívající na legitimní kritice vlády FRELIMO, která jim byla upřena zjednodušujícím označením za teroristy a bandity. Centrální vláda země je nespolehlivý a nebezpečný aktér – sama o sobě aktivně cenzuruje informace a systematicky zabíjí obyvatele v provincii. Má však mezinárodní legitimitu, která upírá jejím kritikům na domácí půdě apriori zastání. Konflikt dle autorova názoru pravděpodobně byl alespoň v první řadě zaměřen na snahu o vybudování politické opozice vůči vládoucí FRELIMO. Prvotní útoky se nezaměřovaly na civilisty, byly mířeny proti státním institucím a ropným společnostem a otevřeně prezentovaly své myšlenky ve snaze vytvořit vlastní islamistickou kontra ideologii. Zřejmě ve snaze získat lokální organizaci CISLAMO jako základnu pro své aktivity nebo od ní alespoň získat legitimitu.

Velmi rychle však vzbouřenci tuto legitimitu ztratili, když reagovali na brutalitu vládních vojsk vlastní brutalitou a kooperací s Islámským státem či jinými fundamentalistickými skupinami.

Pravděpodobně vlivem Islámského státu opustili transformaci svého pokusu o legitimní politickou opozici a zahájili brutální islamistický terorismus, který od nich odcizil lokální obyvatele Mosambiku. Zde nejspíše došlo k promíchání etnicky jednotných a lépe koordinovaných příslušníků kmenů působících v Mosambiku s dalšími etniky. Ve snaze zvýšit svou podporu byli přijmutí další dobrovolníci, kteří měli zahraniční původ a možná i jiné zkušenosti s bojem a terorismem (Islámský stát, Tanzanie, Somálsko). Právě od těchto aktérů bychom poté mohli sledovat navýšení brutality, které delegitimovalo Al-Shaabab jako organizaci. S jistotou však stále nevíme, kdo povstalci vlastně jsou, a jak skutečně doposud probíhalo toto povstání.

Konflikt je nyní pravděpodobně ve stavu směřujícím ke svému zániku – zahraniční sponzoři skupiny ze strany Islámského státu byli téměř kompletně poraženi a povstalci tak nemají žádnou externí podporu. Samotní rebelové v oblasti Cabo Delgado dále disponují silou pouze v řádu nižších stovek. Proti koordinovaným vojskům několika států nemohou z dlouhodobého hlediska téměř nic učinit, a proto se situace zklidňuje. Je ale možné, že jakmile dojde ke stáhnutí vojsk z oblasti, bude násilí obnoveno. Vzhledem k nedostatku kvalitních informací o samotném povstání je třeba, aby byl veden další výzkum více zkoumající samotný průběh povstání a aktéry z řad organizace Al-Shaabab.

Použitá literatura

Odborné texty

CASOLA, Camillo a Alessio IOCCHI. *The “Faceless Evildoers” of Cabo Delgado: an Islamist Insurgency in Mozambique?: Escalation of violence* [online]. Italian Institute for International Political Studies, 2020 [cit. 2022-07-26]. Dostupné z: <https://www.ispionline.it/en/pubblicazione/faceless-evildoers-cabo-delgado-islamist-insurgency-mozambique-27154>

CLAUSEWITZ, Carl von. *O válce: slavná komplexní inspirace vojáků, politiků, intelektuálů, manažerů a organizátorů*. Voznice: Leda, 2020. Prameny (Leda). ISBN 978-80-7335-672-9.

COLLIER, Paul a Anke HOEFFLER. Greed and grievance in civil war. *Oxford Economic Papers*. 2004, 56(4), 563-595. ISSN 1464-3812. Dostupné z: doi:10.1093/oep/gpf064

DO CÉU PINTO ARENA, Maria. The Impact of Ethnic Groups on International Relations. In: *Mapping Non-State Actors in International Relations*. s. 73-94. ISBN 978-3-030-91462-2.

EGGER, Eva-Maria. . Evolution of multidimensional poverty in crisis-ridden Mozambique. *WIDER Working Paper*. World Institute for Development Economic Research, 2020.

FELLER, Gordon. An overview of foreign security involvement in Mozambique. In: *DefenceWeb* [online]. 2021 [cit. 2022-07-26]. Dostupné z: <https://www.defenceweb.co.za/featured/an-overview-of-foreign-security-involvement-in-mozambique/>

GELLNER, Ernest. *Nations and Nationalism*. CORNELL UNIV PR, 2009. ISBN 0801475007.

HANLON, Joseph. Southern Africa: Mozambique Asks EU for Military Help. In: *AllAfrica.com* [online]. 2020 [cit. 2022-07-26]. Dostupné z: <https://allafrica.com/stories/202009290483.html>

JACOBS, David a Thomas ISBELL. In Mozambique, strong regional differences mark fear of extremist and election violence. *Afrobarometr*. 2020, (370), 1-13.

KALDOR, Mary. In Defence of New Wars. *Stability: International Journal of Security and Development*. 2013. Dostupné z: doi:10.5334/sta.at

KALDOR, Mary. *New and Old Wars*. Polity Press 65 Bridge Street Cambridge CB2 1UR, UK, 2012. ISBN 0745655637.

KALYVAS, Stathis. "New" and "Old" Civil Wars: A Valid Distinction?. *World Politics*. 2001, (1). Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/25054175>

MAKONYE, Felix. The Cabo Delgado Insurgency in Mozambique: Origin, Ideology, Recruitment Strategies and, Social, Political and Economic Implications for Natural Gas and Oil Exploration. *African Journal of Terrorism and Insurgency Research*. 2020, 1(3), 59-72. ISSN 27324990. Dostupné z: doi:10.31920/2732-5008/2020/v1n3a4

MANNING, Carrie. *The Politics of Peace in Mozambique: Post-conflict Democratization*. Praeger, 2002. ISBN 0275976866

MATSINHE, David a Estacio VALOI. The genesis of insurgency in northern Mozambique. In: *Institute for security studies: Southern Africa Report* [online]. 2019 [cit. 2022-07-26]. Dostupné z: <https://issafrica.org/research/southern-africa-report/the-genesis-of-insurgency-in-northern-mozambique>

MAWAR, Paula a Omardine OMAR. “War ‘declared’”: Report on latest military operations in Mocimboa da Praia and Macomia – Carta. In: *Club of Mozambique* [online]. 2019 [cit. 2022-07-26]. Dostupné z: <https://clubofmozambique.com/news/war-declared-report-on-latest-military-operations-in-mocimboa-da-praia-and-macomia-carta-144293/>

MORIER-GENOUD, Eric. The jihadi insurgency in Mozambique: origins, nature and beginning. *Journal of Eastern African Studies*. 2020, 14(3), 396-412. ISSN 1753-1055. Dostupné z: doi:10.1080/17531055.2020.1789271

NETO, Octavio a Marina LOBO. Between Constitutional Diffusion and Local Politics: Semi-Presidentialism in Portuguese-Speaking Countries. *APSA 2010 Annual Meeting Paper*. SSRN, 2010.

PATEL, Alisha. Mozambique’s debt scandal: Impunity is the catch of the day. In: *African Arguments* [online]. 2017 [cit. 2022-07-26]. Dostupné z: <https://africanarguments.org/2017/07/mozambique-debt-scandal-impunity-is-the-catch-of-the-day-2/>

RICH, Vincent. *Carving a Life: The Political Economy of Woodcarver Livelihoods in Cabo Delgado, Northern Mozambique*. 2012. PhD. Thesis. University of London.

SANTOS, Ana. *Resistance and Collaboration: Conflicting Memories of the Liberation Struggle (1964–1974) in Northern Mozambique*. Institute of Social and Cultural Anthropology: Oxford University, 2014, 151-175.

SHIPLEY, Thomas. Grand corruption and the SDGs: The visible costs of Mozambique's hidden debts scandal. In: *Transparency International* [online]. 2019 [cit. 2022-07-26]. Dostupné z: <https://www.transparency.org/en/publications/grand-corruption-and-the-sdgs-the-visible-costs-of-mozambiques-hidden-debts>

STERLING, Joe. *US Embassy warns of 'imminent attacks'* [online]. In: . CNN, 2018 [cit. 2022-07-26]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2018/06/09/africa/mozambique-us-warning-intl/index.html>

The impacts of the LNG industry in Cabo Delgado, Mozambique. In: *Www.banktrack.org* [online]. Ja!/Friends of the Earth Mozambique, 2020 [cit. 2022-07-26]. Dostupné z: https://www.banktrack.org/download/the_impacts_of_the_lng_industry_in_cabo_delgado_mozambique/impacts_of_lng_in_mozambique_by_ja.pdf

WEST, Sunguta. Ansar al-Sunna: A new militant islamist group emerges in Mozambique. *Errorism Monitor: In-Depth Analysis of the War on Terror*. 2018, , 5-7.

Další zdroje

AU confirms ISIS infiltration in East Africa. *The Independent* [online]. 2018 [cit. 2022-07-27]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20180524111901/https://www.independent.co.ug/au-confirms-isis-infiltration-in-east-africa/>

AZARRAH, Karim. Growing terrorism in Mozambique, with suspected links to ISIS, wreaking havoc with no end in sight. In: *News24* [online]. 2019 [cit. 2022-07-27]. Dostupné z: <https://www.news24.com/news24/SouthAfrica/News/growing-terrorism-in-mozambique-with-suspected-links-to-isis-wreaking-havoc-with-no-end-in-sight-20191219>

CAMILLO, Emmanuel. Mozambican journalist, known for crime reporting, killed. In: *AP NEWS* [online]. 2015 [cit. 2022-07-27]. Dostupné z: <https://apnews.com/article/e01c374d143140659135a0e206957d89>

Colonial Mozambique: Mozambique under the New State regime [online]. The Editors of Encyclopaedia Britannica [cit. 2022-07-27]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Mozambique/Colonial-Mozambique>

CORCORAN, Bill. EU agrees to help Mozambique tackle Islamist insurgency. In: *The Irish Times* [online]. 2020 [cit. 2022-07-27]. Dostupné z: <https://www.irishtimes.com/news/world/africa/eu-agrees-to-help-mozambique-tackle-islamist-insurgency-1.4386186>

DE SILVA, Romeu. *CIP: Conflitos de interesse na compra de carteiras escolares pelo Estado* [online]. In: . 2018 [cit. 2022-07-27]. Dostupné z: <https://www.dw.com/pt-002/cip-conflitos-de-interesse-na-compra-de-carteiras-escolares-pelo-estado/a-45587940>

Education situation in Mozambique [online]. UNICEF, 2017 [cit. 2022-07-27]. Dostupné z: <https://www.unicef.org/mozambique/en/education>

FABRICIUS, Peter. ISS Today: Mozambique's first Islamist attacks shock the region. In: *Institute for Security Studies* [online]. ISS Today, 2017 [cit. 2022-07-27]. Dostupné z: <https://issafrica.org/iss-today/mozambiques-first-islamist-attacks-shock-the-region>

FABRICIUS, Peter. US military joins the fight against Isis in Mozambique. In: *Daily Maverick* [online]. [cit. 2022-07-27]. Dostupné z: <https://www.dailymaverick.co.za/article/2021-03-17-us-military-joins-the-fight-against-isis-in-mozambique/>

FARIA, Julia. Democracy index in Mozambique 2010-2020. In: *Statista* [online]. 2021 [cit. 2022-07-27]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/1239388/democracy-index-in-mozambique/>

FLANAGAN, Jane. SAS joins hunt for missing British contractor Phil Mawer after Mozambique attack. In: *The Times* [online]. 2021 [cit. 2022-07-27]. Dostupné z: <https://www.thetimes.co.uk/article/sas-join-hunt-for-missing-british-caterer-phil-mawer-after-mozambique-attack-qm28nmpe3>

GLOBAL ORGANIZED CRIME INDEX. *Criminality in Mozambique - The Organized Crime Index* [online]. 2019 [cit. 2022-07-27]. Dostupné z: <https://ocindex.net/country/mozambique>
HARRING, Andrew. Mocimboa da Praia: Key Mozambique port 'seized by IS'. In: *BBC* [online]. 2020 [cit. 2022-07-27]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-africa-53756692>

In Mozambique, Kagame says Rwandan troops' work not over. In: *Al-Jazeera* [online]. 2021 [cit. 2022-07-27]. Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/news/2021/9/24/in-mozambique-kagame-says-rwandan-troops-presence-to-continue>

LATHAM, Brian. Zimbabwe Asked by U.S. to Help Fight Militants in Mozambique. In: *Bloomberg* [online]. 2020 [cit. 2022-07-27]. Dostupné z: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-09-29/zimbabwe-asked-by-u-s-to-help-combat-militants-in-mozambique#xj4y7vzkg>

MOSAMBIK. *CONSTITUTION OF THE REPUBLIC OF MOZAMBIQUE*. In: .

MOZLEGAL, 2004. Dostupné také z: https://cdn.accf-francophonie.org/2019/03/mozambique_const-en.pdf

Mozambique 'jihadists behead' villagers. In: *BBC* [online]. 2018 [cit. 2022-07-27]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-africa-44289512>

MOZAMBIQUE: Presidential, National and Provincial Assembly Elections: Reports of the Commonwealth Observer Group. In: . The Commonwealth, 2019. Dostupné také z: [https://production-new-commonwealth-files.s3.eu-west-](https://production-new-commonwealth-files.s3.eu-west-2.amazonaws.com/migrated/inline/Mozambique%202019%20COG%20Report_0.pdf)

[2.amazonaws.com/migrated/inline/Mozambique%202019%20COG%20Report_0.pdf](https://production-new-commonwealth-files.s3.eu-west-2.amazonaws.com/migrated/inline/Mozambique%202019%20COG%20Report_0.pdf)
MOZAMBIQUE: Provinces: The population of the provinces of Mozambique according to census results. [online]. Instituto Nacional de Estatística Moçambique, 2017 [cit. 2022-07-27]. Dostupné z: <https://www.citypopulation.de/en/mozambique/cities/>

NHAMIRRE, Joaquim. Mozambique islamists step up attacks after cyclone. In: YAHOO. *Yahoo News* [online]. 2019 [cit. 2022-07-27]. Dostupné z: <https://news.yahoo.com/mozambique-islamists-step-attacks-cyclone-033902092.html>

Portugal to send troops to Mozambique after brazen Palma attack by Islamic insurgents. In: *France24* [online]. 2021 [cit. 2022-07-27]. Dostupné z: <https://www.france24.com/en/africa/20210330-portugal-to-send-troops-to-mozambique-after-brazen-palma-attack-by-islamic-insurgents>

Russian military hardware delivered to Mozambique. In: *DefenceWeb* [online]. 2019 [cit. 2022-07-27]. Dostupné z: <https://www.defenceweb.co.za/featured/russian-military-hardware-delivered-to-mozambique/>

SALEM, Solomon a Miguel RAMOS. Killings in Mozambique Target Lawyers, Judges. In: *Voanews* [online]. 2016 [cit. 2022-07-27]. Dostupné z: <https://www.voanews.com/a/killings-mozambique-target-lawyers-judges/3638147.html>

SAMBO, Emilio. PRM desconhece suposto grupo terrorista fixado em Cabo Delgado e que apela para violência através de vídeo nas redes sociais. *Verdade* [online]. 2018 [cit. 2022-07-27]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20180202122728/http://www.verdade.co.mz/nacional/64749-prm-desconhece-suposto-grupo-terrorista-fixado-em-cabo-delgado-e-que-apela-para-violencia-atraves-de-video-nas-redes-sociais>

Schools Re-open In Cabo Delgado Of Mozambique After Years. In: *Taarifa* [online]. 2022 [cit. 2022-07-27]. Dostupné z: <https://taarifa.rw/schools-re-open-in-cabo-delgado-of-mozambique-after-years/>

Twenty-ninth report of the Analytical Support and Sanctions Monitoring Team submitted pursuant to resolution 2368 (2017) concerning ISIL (Da'esh), Al-Qaida and associated individuals and entities. In: . UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL, 2022. Dostupné také z: https://nordicmonitor.com/wp-content/uploads/2022/02/UNSC_report_al_Qaeda_ISIS.pdf